

Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo

**IZVJEŠĆE O POVRATKU
PROGNANIKA I IZBJEGLICA
U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000 – 2003:
Povrat imovine, stambeno zbrinjavanje, obnova**

Zagreb, listopad 2003. godine

Povratak prognanika i izbjeglica - pregled

1. Trenutno stanje u povratku – ukupno povratak do 1. listopada 2003. godine

Ukupno je u Hrvatskoj od početka procesa povratka 1995. godine do kraja rujna 2003. godine registrirano 315.102 povratnika:

- 209.297 povratnika – bivših prognanika, uglavnom Hrvata, koji su tijekom progonstva boravili u drugim područjima Hrvatske koja nisu bila zahvaćena ratom (oko 66% od ukupnog broja povratnika):
 - 83.142 povratnika u hrvatsko Podunavlje i
 - 125.782 povratnika u druga područja Hrvatske
- 105.805 manjinskih povrataka hrvatskih građana srpske nacionalnosti (oko 34% ukupnog broja povratnika):
 - 82.357 prekograničnih povrataka (75.295 iz Srbije i Crne Gore, te 7.062 iz BiH) i
 - 23.448 povratnika iz hrvatskog Podunavlja

Ukupno u Hrvatskoj registrirano do 1.10.2003: **315.102 povratnika.**

Od 2000. godine Vlada je preuzela aktivnu ulogu i poduzela niz mjera i programa u pronalaženju konačnih rješenja za preostale prognanike i izbjeglice kroz ubrzavanje njihova povratka ili lokalnu integraciju, s prioritetom na dva skupa aktivnosti:

- (i) obnova ratom oštećenog i uništenog stambenog fonda i infrastrukture u mjestima povratka, te
- (ii) povrat imovine i stambeno zbrinjavanje.

Posljedica poduzetih mjera značajno je unaprijeđenje procesa povratka - njegove dinamike i održivosti, što se očitivalo u povećanju ukupnog broja povratnika u zadnjih nešto više od tri i pol godine:

- Od početka 2000. do kraja rujna 2003. godine vratilo se svojim kućama ukupno 80.156 prognanika i izbjeglica: 34.088 povratnika bivših prognanika, te 46.068 manjinskih povratnika.
- U osam mjeseci 2003. godine registrirano je ukupno 9.724 povratnika: 1.977 povrataka prognanika uglavnom u hrvatsko Podunavlje, te 7.747 manjinskih povrataka iz SRJ i SiCG.

U prilogu je tablica:

Povratak prognanika i izbjeglica u Republiku Hrvatsku od 2000. do 2003. godine po županijama povratka (Dodatak 1).

Osobito treba istaknuti ključnu promjenu u procesu povratka zbog značajnog ubrzanja manjinskog povratka kao posljedica ukupnog poboljšanja atmosfere u povratničkim lokalnim sredinama – 57,5% od ukupnog broja povratnika nakon 2000. godine.

2. Povratak prognanika i izbjeglica od 1995. do 2003. godine u Hrvatsku

Masovni povratak hrvatskih prognanika počeo je krajem ljeta 1995. godine nakon vojno-redarstvenih akcija Bljesak i Oluja kada je veći dio od 1991. godine okupiranog teritorija vraćen pod ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske, izuzev u područje hrvatskog Podunavlja gdje je početkom 1996. godine formirana prijelazna uprava UN i započinje proces mirne reintegracije područja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Istodobno u vrijeme vojno-redarstvenih akcija veći dio stanovništva srpske nacionalnosti napustio je ta područja zahvaćena vojnim operacijama. Od ukupno 220.000 prognanika registriranih 1995. godine u Hrvatskoj, i to 90.000 iz hrvatskog Podunavlja i 130.000 iz drugih područja Republike Hrvatske, većina se do danas vratila svojim domovima. Preostao je manji broj prognanika većinom s područja grada Vukovara.

U proljeće 1997. godine tijekom mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja otvara se proces povratka hrvatskih prognanika u hrvatsko Podunavlje i raseljenih osoba uglavnom srpske nacionalnosti iz hrvatskog Podunavlja u druga područja Republike Hrvatske odakle su izbjegli. Većina raseljenih osoba do sada se vratila svojim domovima u drugim područjima Hrvatske i preostao je tek mali broj koji se trebaju konačno riješiti.

Organizirani povratak hrvatskih građana srpske nacionalnosti iz Srbije i Crne Gore te Bosne i Hercegovine započinje u ljeto 1998. godine nakon što je hrvatski Sabor 26. lipnja 1998. godine usvojio *Program povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba*. Povratak srpskih izbjeglica započeo je i prije nego je otvoren proces njihovog organiziranog povratka još krajem 1995. godine temeljem humanitarnog spajanja obitelji, a od 1997. godine značajan broj izbjeglih vratio se preko hrvatskog Podunavlja i na osnovu hrvatskih dokumenata koje su mogli dobiti u hrvatskom Podunavlju.

Od 1998. godine do danas Ministarstvu, odnosno njegovoj Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice zahtjeve za povratak je podnijelo ukupno 32.887 izbjeglica iz Hrvatske koji su bili ili su još uvijek smješteni u SiCG i BiH, i to 27.459 izbjeglica smještenih u SiCG te 5.428 izbjeglica smještenih u BiH. Kako se većina tih izbjeglica već vratila u Hrvatsku, preostalo je danas za povratak još 13.508 izbjeglica koje su podnijele zahtjeve za povratak i borave u SiCG – 10.401 osoba, i u BiH – 3.107 osoba. Većini tih preostalih izbjeglica sa podnesenim zahtjevima, Ministarstvo odnosno Uprava odobrila je povratak prije dužeg vremena.

Važno je napomenuti da se najveći broj hrvatskih izbjeglica koji su privremeno boravili u SiCG i BiH vratio u Hrvatsku bez prethodno podnesenih zahtjeva za povratak. Zahtjeve za povratak i proceduru organiziranog povratka obično su koristile osobe koje nisu bile u posjedu hrvatskih dokumenata.

Tablica: Povratak prognanika i izbjeglica u Republiku Hrvatsku 1995 – 2003. godine

Broj povratnika na kraju godine / mjeseca	Povratak prognanika i izbjeglica – Hrvati povratnici			Manjinski povratak izbjeglica i raseljenih osoba – Srbi povratnici				Ukupno povratnika u RH
	u HP	u druga područja	Ukupno	iz HP	iz SiCG	iz BiH	Ukupno	
prosinao 1995.		9.488						
prosinao 1996.		80.000	80.000		13.173	-	13.173	93.173
prosinao 1997.	8.000	110.000	118.000	10.691	19.328		30.019	148.019
prosinao 1998.	26.155	115.000	141.155	27.277	27.664		54.941	196.096
prosinao 1999.	46.453	121.665	168.118	30.593	34.096	2.221	66.910	235.028
prosinao 2000.	69.075	120.842	189.917	22.678	51.436	3.732	77.846	267.763
prosinao 2001.	77.323	123.440	200.763	22.706	60.977	4.735	88.418	289.181
prosinao 2002.	81.952	125.368	207.320	22.668	69.427	5.963	98.058	305.378
rujan 2003.	83.445	125.852	209.297	23.448	75.295	7.062	105.805	315.102

Napomena uz tablicu:

Među povratnicima iz hrvatskog Podunavlja na kraju 1997., 1998. i 1999. godine značajan je broj osoba koje su se vratile iz SiCG i BiH, a ne hrvatskog Podunavlja. To je potvrđeno prilikom registracije njihova povratka u Hrvatsku kod Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo – oko 8.000 osoba koji su kao zemlju svog izbjeglištva naveli SiCG i BiH. Radi se o osobama koje su se prvobitno u 1997. godini registrirali u hrvatskom Podunavlju kao raseljene osobe. U službenim statistikama te su osobe početkom 2000. godine deregistrirane kao povratnici iz hrvatskog Podunavlja te su preregistrirani kao povratnici iz SiCG i iz BiH. Smanjenje broja povratnika iz hrvatskog Podunavlja do kojeg je došlo zbog te deregistracije odnosno

preregistracije, vidljivo je u tablici na podacima o povratku iz prosinca 2000. godine. Budući se većina raseljenih osoba, etničkih Srba, vratila svojim domovima prije 2000. godine, njihov broj je nakon toga stalan bez daljnjih značajnijih promjena.

3. Prognanici i izbjeglice koji još čekaju trajno rješenje

Stanje na dan 1. listopada 2003. godine:

Za povratak njihovim domovima u Hrvatskoj ili BiH ili za rješavanje kroz stambeno zbrinjavanje preostalo je još:

- 11.904 prognanika u statusu koji još uvijek borave izvan svojih domova u drugim područjima Hrvatske (9.007 iz hrvatskog Podunavlja te 2.897 iz drugih područja RH gdje još traje obnova).
- 5.806 osoba trenutno u statusu povratnika, od ukupno do sada 313.000 povratnika u Hrvatskoj (status povratnika traje šest mjeseci).
- 4.348 izbjeglica koji su u izbjegličkom statusu, od kojih je 3.893 iz BiH (2.394 Hrvati, 1.281 Bošnjaci, te 218 osobe drugih nacionalnosti), te 455 izbjeglica iz SiCG među kojima je većina izbjeglih s Kosova.
- 13.221 hrvatskih građana srpske nacionalnosti u SiCG i BiH, koji su podnijeli zahtjeve za povratak i još se nisu vratili u Hrvatsku. Većini njih povratak je odobren već duže vremena. Zahtjevi za povratak još uvijek se mogu podnijeti, zbog čega to nije konačan broj potencijalnih povratnika.
- 2.091 raseljenih osoba u hrvatskom Podunavlju koji očekuju povratak svojim domovima u hrvatskom Podunavlju ili drugim područjima Hrvatske.
- 13.623 izbjeglih iz BiH i SiCG / 3.657 obitelji, koji zauzimaju privatnu imovinu u Hrvatskoj i moraju je napustiti zbog povrata imovine vlasnicima, te su u potrebi za stambenim zbrinjavanjem u Hrvatskoj a manji broj se želi vratiti u BiH gdje im je imovina razorena ili zauzeta. U Hrvatskoj boravi ukupno oko 120.000 izbjeglih iz BiH te oko 30.000 iz SiCG koji su prethodno izgubili izbjeglički status zbog stjecanja hrvatskog državljanstva.

Za povratak ili lokalnu integraciju preostalo je u Hrvatskoj ukupno još 37.772 prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba. Pored ovih osoba koje borave u Hrvatskoj, povratak u Hrvatsku očekuje još najmanje 13.221 izbjeglica sa podnijetim zahtjevima za povratak koji trenutno borave u SiCG i BiH – dakle ukupno je u potrebi za konačnim rješenjem bilo kroz povratak ili lokalnu integraciju ukupno 50.993 prognanika i izbjeglica.

Smještaj i zbrinjavanje preostalih prognanika i izbjeglica

Od gore navedenih osoba koje još čekaju konačno rješenje trenutno je u sustavu skrbi i smještaja u Hrvatskoj ukupno 22.058 osoba koje ostvaruju prava i zaštitu s osnove statusa prognanika ili povratnika ili izbjeglice, i to 11.904 prognanika, 5.806 povratnika i 4.348 izbjeglica. Od toga je u organiziranom smještaju Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo 6.578 osoba, dok su ostali u privatnom smještaju koji su sami organizirali. Ostali gore spomenuti prognani i izbjegli su korisnici drugih oblika potpora kroz programe obnove ili stambenog zbrinjavanja.

Organizirano je smješteno 6.578 osoba, 3.631 prognanika, 774 povratnika i 2.173 izbjeglica. U funkciji smještaja prognanika i izbjeglica preostalo je ukupno 60 objekata, a manji broj osoba smješten je u socijalno-zdravstvenim ustanovama te dačkim i studentskim domovima uz ostale redovite korisnike tih ustanova. Dio preostalog organiziranog smještaja Ministarstva koristi se za smještaj manjeg broja povratnika uglavnom iz inozemstva, koji čekaju obnovu svoje imovine, kao i privremenih korisnika koji napuštaju privatnu imovinu zbog povrata vlasnicima.

Primjerice 1995. godine u funkciji smještaja prognanika i izbjeglica bilo je više od 500 objekata - hotela, prognaničko-izbjegličkih naselja, odmarališta, radničkih nastambi i dr., no većina toga je do danas iseljena a nakon što je počeo povratak prognanika i izbjeglica od kraja 1995. godine.

Ukupan broj prognanika, izbjeglica i povratnika na skrbi države smanjen je u odnosu na početak 2000. godine za ukupno 70.000 korisnika, čime su postignute znatne uštede za državni proračun. Nakon 2000. godine također je postignuta značajna racionalizacija sustava organiziranog smještaja - broj objekata organiziranog smještaja smanjen je za 230, a u preostalih 60 objekata trenutno se zbrinjava 6.435 osoba. Još 2000. i 2001. godine iseljeni su od prognanika i izbjeglica iz većine hotelskih kapaciteta. Od 41 hotela koji su se koristili za smještaj prognanih i izbjeglih na početku 2000. godine trenutno su u završnoj fazi preseljenja zadnja dva objekta, te od listopada 2003. godine niti jedan hotelsko-turistički objekt više neće biti u funkciji zbrinjavanja i smještaja prognanika.

Tablica: Prognane osobe u Hrvatskoj i izbjeglice iz Hrvatske u razdoblju od 1991. do 2003. godine

Stanje na kraju godine	Prognane osobe u Hrvatskoj			Izbjeglice iz Hrvatske		Br. izbjeglica prema službenim izvorima u SiCG i BiH ⁵	
	Prognanici u Hrvatskoj – Hrvati ¹	Raseljene osobe u HP – Srbi ²	Ukupno	u trećim zemljama izvan bivše SFRJ ³	u SiCG i BiH prema zahtjevima za povratak ⁴	u SiCG - Srbi	u BiH - Srbi
prosinao 1991.	550.000		550.000	150.000		35.560	
prosinao 1992.	260.705		260.705	77.550		60.453	
prosinao 1993.	232.103		232.103	59.949		70.586	
prosinao 1994.	199.807		199.807	56.887		77.438	
prosinao 1995.	210.592		210.592	35.000		283.138	
prosinao 1996.	138.088		138.088	16.825		336.999	40.000
prosinao 1997.	101.660	31.667	133.327	5.000			40.000
prosinao 1998.	72.676	10.503	83.179		14.270	302.600	40.000
prosinao 1999.	46.273	4.739	51.012		21.569	298.000	39.591
prosinao 2000.	30.647	3.487	34.134		13.736	289.000	24.877
prosinao 2001.	19.991	3.411	23.402		13.002	244.900	23.607
prosinao 2002.	13.748	3.352	17.100		13.407	228.236	22.016
rujan 2003.	11.904	2.091	13.995		13.221	215.621	21.539

HP – hrvatsko Podunavlje

Napomene uz tablicu:

- 1) Za osobe u statusu prognanika u Hrvatskoj precizni podaci postoje od 1992. godine kada je Vlada izvršila prvu registraciju prognanika koji su napustili područja Hrvatske tada zahvaćena ratom i utočište pronašli u drugim sigurnijim područjima Hrvatske. Preregistracije prognanika i izbjeglica smještenih u Hrvatskoj ponovno su provedene 1994. i 1997. godine od kada je uspostavljen elektronski sustav praćenja svih podataka o osobama u statusu.
- 2) Podaci o raseljenim osobama u hrvatskom Podunavlju dostupni su od 1997. godine kada su od strane hrvatske Vlade po prvi puta registrirane raseljene osobe u hrvatskom Podunavlju.
- 3) Podaci u tablici navedeni prema službenim statistikama zemalja izbjega, a odnose se na razdoblje do 1997. godine budući se do tada vratila većina izbjeglica iz Hrvatske koja je prethodno boravila u trećim zemljama izvan područja bivše SFRJ.
- 4) Budući je organizirani povratak izbjeglica iz Srbije i Crne Gore te iz Bosne i Hercegovine u Hrvatsku započeo 1998., od te godine hrvatska Vlada raspolaže preciznim podacima o zahtjevima za povratak podnesenim od izbjeglica iz Hrvatske koji su boravili u SiCG i BiH. Ukupno je do sada 32.887 izbjeglica podnijelo zahtjeve za povratak u Hrvatsku, i to 27.459 izbjeglica smještenih u SiCG te 5.428 izbjeglica smještenih u BiH. Kako se većina vratila preostalo je trenutno 13.221.
- 5) Podaci o hrvatskim izbjeglicama u SiCG i BiH navedeni su prema službenim izvorima SiCG i BiH, jer hrvatska Vlada ne raspolaže podacima o tim osobama.

4. Povratak izbjeglica u Hrvatsku

Hrvatska je jasno istaknula stav da se vratiti može tko hoće i kada hoće, te uklonila prepreke za povratak svih izbjeglica. Ne jedanput hrvatska je Vlada sve svoje građane pozvala na povratak. Primjerice, 2001. godine Hrvatska je u suradnji s UNHCR-om poduzela vrlo intenzivnu medijsku kampanju u SiCG zbog podnošenja zahtjeva za obnovu za što je rok istekao 31.12.2001. godine. Rezultat te kampanje je bilo ponošenje velikog broja zahtjeva za obnovu koje su podnijele hrvatske izbjeglice u SiCG, kao i u BiH.

S druge strane činjenica je da se velika većina hrvatskih Srba na području Srbije odlučila za lokalnu integraciju. Prema službenim podacima Srbije i Crne Gore, tamo boravi oko 245 tisuća Srba izbjeglih iz Hrvatske, a 70% ih se ne želi vratiti već su se odlučili za lokalnu integraciju.

Po našim podacima izbjeglo je najviše 300.000 Srba, do sada ih se vratilo 104.000. Mnogi su se vratili da bi iskoristili prava na imovinu, mirovine, pa su opet otišli u Jugoslaviju. Podatak o broju takvih ne možemo jasno utvrditi. No činjenica je da su se te osobe u Hrvatskoj registrirale kao povratnici i konzumirale svoja prava.

Istodobno, u Hrvatskoj je u ovom trenutku oko 4.000 praznih kuća koje su iseljene od privremenih korisnika, za koje Ministarstvo pokušava utvrditi gdje su im vlasnici kako bi preuzeli svoju imovinu. Podatke o toj imovini Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo dalo je Srpskom demokratskom forumu (SDF) i UNHCR-u kako bi pronašli vlasnike i zatražili od njih da preuzmu svoju imovinu.

Nastojanja Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo već duže vremena idu ka uspostavi dijaloga i suradnje s nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine te osobito Srbije i Crne Gore, a kako bi se riješilo pitanje prekograničnog povratka preostalih hrvatskih izbjeglica u tim zemljama koje još bitno opterećuje međusobne odnose.

Jedan od ciljeva hrvatske strane u toj suradnji je da dobije od Srbije i Crne Gore kao i od Bosne i Hercegovine precizne podatke o izbjeglicama iz Hrvatske koji prema službenim statistikama borave još uvijek u te dvije zemlje kako bi se konkretno za svaku pojedinu osobu utvrdile mogućnosti za povratak u Hrvatsku. Do nedavno, osim općih statistika ni jedna država nije takve podatke dostavila Hrvatskoj.

Što se tiče hrvatske strane, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo je u više navrata objema državama kao i tamošnjim misijama UNHCR-a dostavilo podatke o osobama u svojoj skrbi relevantnim za te dvije države – preciznije, podatke o svim povratnicima iz SiCG registriranim u Hrvatskoj kao i podatke o zahtjevima za povratak u Bosnu i Hercegovinu koje su podnijele izbjeglice koje još borave u Hrvatskoj kao i povratnicima iz BiH registriranim u Hrvatskoj.

5. Utrošena i planirana sredstva za povratak prognanika i izbjeglica

Sredstava Državnog proračuna RH utrošena za povratak prognanika i izbjeglica u razdoblju od 1992. do 2002. godine te planirana sredstva za 2003. i 2004. godine su:

- 16,2 milijardi KN za obnovu stambenog fonda (14,57 milijardi KN) i za obnovu komunalne i socijalne infrastrukture bez troškova obnove koju su radila javna poduzeća (1,66 milijardi KN);
- 1,56 milijardi KN za povrat imovine i stambeno zbrinjavanje – 1,32 milijardi za kupnju kuća preko APN-a i 237 milijuna KN za osiguravanje građevinskog materijala uključujući osnovne infrastrukturne priključke za izgrađene ili obnovljene stambene jedinice;
- 7,38 milijardi KN za povratak i osnovnu skrb o prognanicima i izbjeglicama – 6,99 milijardi KN za skrb o prognanicima, povratnicima i izbjeglicama te 396 milijuna KN za potporu i organizaciju njihova povratka (nisu uključena sredstva za zdravstvenu zaštitu, školovanje i sl.);

ukupno 25,2 milijardi KN od čega su 91,6% sredstva izdvojena iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, a 8,4% su sredstva iz kredita međunarodnih i domaćih financijskih institucija nakon 2000. godine. Navedena proračunska sredstva uključuju osnovne troškove povratka i zbrinjavanja prognanika, povratnika i izbjeglica, obnovu stambenog fonda te komunalne i socijalne infrastrukture, povrat imovine i stambeno zbrinjavanje.

Od toga je u razdoblju od 2000. do kraja 2003. godine utrošeno odnosno planirano, ukupno 6,37 milijardi kuna – 4,53 milijardi izdvojena su iz Državnog proračuna, a 1,84 milijardi Vlada je osigurala iz kreditnih zaduženja na domaćem i inozemnom financijskom tržištu. Osobito treba istaknuti da su u razdoblju od 2000. godine prvi puta značajna sredstva uložena u povrat imovine i stambeno zbrinjavanje te obnovu komunalne i socijalne infrastrukture, te su značajno iskorištene mogućnosti povoljnog kreditnog zaduživanja kod inozemnih i domaćih financijskih institucija, a u cilju ubrzanja i završetka programa povratka i zbrinjavanja prognanika i izbjeglica.

Navedena sredstva uključuju iznose kredita koje je Vlada Republike Hrvatske nakon 2000. godine dobila od međunarodnih financijskih institucija – Razvojna banka Vijeća Europe (CEB), Europska investicijska banka (EIB) i Banka za obnovu i razvoj (IBRD), kao i zaduživanje od 2001. godine na domaćem financijskom tržištu – kredit Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR).

U privitku je tablica:

Pregled utrošenih i planiranih sredstava Državnog proračuna RH za povratak prognanika i izbjeglica od 1992. - 2004. (Dodatak 2).

Tablica u privitku sadrži detaljan pregled utrošenih sredstava Državnog proračuna Republike Hrvatske za povratak prognanika i izbjeglica u razdoblju od 1992. do 2002. godine te planirana sredstva za 2003. i 2004. godinu po godinama i komponentama. Pri tome su posebno naznačeni iznosi kredita koje je nakon 2000. godine Vlada Republike Hrvatske dobila od međunarodnih financijskih institucija, kao i zaduživanje na domaćem financijskom tržištu.

U povratak prognanika i izbjeglica uložena su najvećim dijelom sredstva hrvatskog državnog proračuna.

Prilozi inozemnih donacija i NGO-a različitim programima pomoći zbrinjavanju prognanika i izbjeglica u Hrvatskoj kao i njihovu povratka od 1992. godine do sada iznose oko 15% u odnosu na ukupno uložena sredstva hrvatskog proračuna. Od toga se oko 8% odnosi na sredstva uložena nakon 2000. godine u različite programe povratka prognanika i izbjeglica. Većina donacija prije 2000. godine odnosila se na različite programe pomoći u hrani te smještaju prognanika i izbjeglica. Najveći pojedinačni donator je Europska unija s oko 367 milijuna eura uloženi u pomoć zbrinjavanju i povratku izbjeglica do kraja 2002. godine.

6. Rezultati u povratku prognanika i izbjeglica od 2000. do 2003. godine

Rezultat poduzetih mjera hrvatske Vlade od 2000. godine značajno je unapređenje procesa povratka – njegove dinamike i održivosti u zadnjih nešto više od tri i pol godine (siječanj 2000. do kraja rujna 2003. godine), što se između ostalog očituje kroz slijedeće pokazatelje:

- 80.156 povratnika – 34.088 hrvatskih prognanika (43%) i 46.068 izbjeglica srpske nacionalnosti koji su se uglavnom vratili iz Srbije i Crne Gore te Bosne i Hercegovine (57%). U osam mjeseci 2003. godine registrirano je 9.724 povratnika – 20% prognanika i 80% manjinskih povratnika.
- 28.400 obnovljenih stambenih jedinica i prateće osnovne komunalne i socijalne infrastrukture u mjestima povratka, čime je omogućen povratak za 85.000 povratnika.
- 15.006 vraćene privatne imovine, od čega 5.320 od rujna 2002. godine kada su implementirane zadnje zakonske promjene vezane za procedure povrata imovine.

- 4.889 stambeno zbrinutih obitelji privremenih korisnika zauzete imovine uglavnom izbjeglica iz BiH i SiCG te drugih povratnika u potrebi, koji su dobili u najam državnu imovinu ili građevinski materijal za gradnju (od početka 2002. godine). Od toga, 3.326 je stambeno zbrinuto od rujna 2002. godine
- Za 1.223 obitelji izbjeglica (4.560 osoba) osiguran je i isporučuje se građevinski materijal za obnovu njihovih razorenih kuća u BiH kroz Vladin program potpore povratku u BiH.

Osobito treba istaknuti ubrzanje manjinskog povratka zahvaljujući značajnoj promjeni atmosfere u povratničkim lokalnim sredinama.

Tome su pridonijele ne samo aktivnosti vezane za stvaranje održivih fizičkih uvjeta povratka nego i više puta ponovljeni pozivi hrvatskim izbjeglicama na povratak u Hrvatsku. Treba istaknuti da je otvorena i javna saborska rasprava o promjenama Zakona o obnovi i Zakona o područjima posebne državne skrbi u 2000. godini, te medijska pozornost koja je poklonjena temi povratka kao i odlučnost koju je u svojim namjerama i pozivima na povratak pokazala nova Vlada, polučila značajne rezultate u povećanju manjinskog povratka u Hrvatsku te promjeni javnog mnijenja po pitanju manjinskog povratka. Javno i transparentno očitovanje o svojoj politici povratka Vlada je nastavila, a u tom smislu je bio i posljednji javni poziv hrvatskog premijera u lipnju ove godine koji je pozvao na povratak sve izbjeglice iz Hrvatske koji još borave u inozemstvu. Taj javni poziv bio je potaknut donošenjem programa stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava.

Jedan od rezultata vladine transparentne politike povratka i poticanja suradnje s lokalnim povratničkim zajednicama uključujući udruge građana je i uspostava značajnije inter-etničke suradnje između udruga hrvatskih izbjeglica iz BiH te srpskih povratnika u Republici Hrvatskoj od 2000. godine. Ta međuetnička suradnja različitih udruga značajno je promijenila odnos prema manjinskom povratku u lokalnim zajednicama povratka.

Vezano za manjinski povratak u zadnjih godinu dana primjetan je i trend povratka mlađih obitelji čemu su značajno pridonijeli pokrenute mjere za obnovu infrastrukture i ubrzanje povrata imovine, kao i prošireni programi obnove stambenog fonda, usmjeren većim dijelom na manjinske povratnike. Usklađivanje i ujednačavanje socijalne zaštite povratnika i drugih osoba u socijalnoj potrebi pridonijelo je usporavanju trenda naknadnog napuštanja mjesta povratka.

Problemi u povratku još uvijek postoje u dijelu koji se odnosi na stvaranje održivih uvjeta povratka za sve potencijalne povratnike. Još oko 17.000 obitelji traži obnovu svojih oštećenih i razorenih kuća, među kojima se 11.200 zahtjeva odnosi na izbjeglice izvan Hrvatske većinom hrvatske građane srpske nacionalnosti. Još je zauzeto 4.271 stambenih jedinica u privatnom vlasništvu uglavnom povratnika odnosno potencijalnih povratnika srpske nacionalnosti. Oko 2.700 izbjeglica iz BiH i SiCG koji zauzimaju tu privatnu imovinu u potrebi su za stambenim zbrinjavanjem u Hrvatskoj, a manji broj izbjeglica treba potporu u povratku u BiH. Dio povratnika na područja posebne državne skrbi i drugog doseljenog stanovništva također treba stambeno zbrinjavanje, kao i izbjeglice koji su bivši nositelji stanarskog prava i žele povratak na područja posebne državne skrbi ili druga područja Hrvatske.

Međutim, hrvatska je Vlada postavila jasne institucionalne okvire i provedbene mehanizme te najkasnije do 2006. godine utvrdila rokove za rješavanje svih preostalih problema koji se smatraju odnosno smatrali su se direktnom preprekom održivom povratku ljudi. Za provedbu tih mjera najveći dio sredstava osigurava se iz hrvatskog proračuna i drugih vlastitih izvora, uključujući kreditna zaduženja kod domaćih i inozemnih financijskih institucija. Također je uspostavljena aktivna suradnja s međunarodnim organizacijama te NGO-ima koji sudjeluju u projektima povratka u Hrvatskoj.

Pored ovoga ostaje riješiti pitanje ekonomskog oživljavanja područja posebne državne skrbi, gdje je trenutno ukupna populacija povratnika i doseljenih stanovnika u teškoj materijalnoj situaciji, u što je potrebno uložiti dodatne napore i značajna financijska ulaganja.

Očekuje se daljnji napredak u suradnji sa susjednim zemljama osobito Srbijom i Crnom Gorom kako bi se kroz suradnju dviju država ubrzao povratak i što prije pronašla konačna rješenja za sve hrvatske građane koji su preostali u SICG.

Svi programi vezani za povratak koji se trenutno provode – obnova oštećenog i razorenog stambenog fonda i osnovne infrastrukture, povrat privatne imovine, stambeno zbrinjavanje, pomoć povratku izbjeglica u BiH, za cilj imaju osigurati održive uvjete povratka. Proces rješavanja problema vezanih za povratak vrlo je složen i vezan je dijelom za šire reforme koje se provode u Hrvatskoj, ali odvija se uz odlučnu namjeru i konkretna ulaganja Vlade da ga što prije razriješi. Uz obnovu i povrat imovine, poduzete su i mjere za poticanje gospodarskog oporavka područja povratka, napore u deminiranju i sređivanju sustava zemljišnih knjiga.

Postignuti rezultati, sve poduzete mjere čija je provedba u tijeku te značajna financijska ulaganja hrvatske Vlade, govore o jasnoj opredijeljenosti i dosljednosti hrvatske politike u osiguravanju uvjeta i omogućavanju povratka svih hrvatskih izbjeglih i prognanih građana. Cilj je hrvatske Vlade da u što kraćem vremenu završi procese vezane direktno za povratak prognanika i izbjeglica i na taj način konačno zaokruži i završi pitanje ratnih posljedica u Hrvatskoj, kako bi se u budućnosti posvetila programima razvitka današnjih područja povratka, a isto tako ispuni jednu od obveza Hrvatske prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji.

Provedba aktivnosti vezanih za povratak prognanika i izbjeglica u Hrvatskoj

I. Povrat imovine (od 1.09.2002. do 1.10.2003.) - provedba izmjena Zakona o područjima posebne državne skrbi

1. Trenutno stanje u povratu imovine – zauzeta imovina na dan 1.10.2003.

Prema Zakonu o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom koji je ukinut 1998. godine, općine i gradovi su između 1995. i 1998. godine dodjelili privremeno na korištenje ukupno 19.277 stambenih jedinica u privatnom vlasništvu.

Stanje imovine koja je bila dodijeljena privremeno na korištenje između 1995. i 1998., na dan 19.10.2003:

- 15.006 stambenih jedinica vraćeno je vlasnicima ili je prazno (dostupno vlasnicima)
- 4.271 stambenih jedinica trenutno je zauzeto i treba je vratiti vlasnicima

Ukupno: 19.277 stambenih jedinica

Od toga je 4.000 kuća prazno i ne znamo gdje su vlasnici. U utvrđivanje i pronalaženje vlasnika uključene su međunarodne i nevladine organizacije, među kojima je SDF – Srpski demokratski forum (nevladina organizacija koja djeluje među povratnicima srpske nacionalnosti u Hrvatskoj i izbjeglicama izvan zemlje, s podružnicama u SiCG i BiH).

Rješavanje preostale zauzete imovine – modeli

Rješavanje preostale zauzete imovine, 4.271 stambenih jedinica radi se kroz slijedeće modele:

1) Iseljavanje privremenih korisnika – Za 595 korisnika zauzete imovine u tijeku su postupci za iseljavanje prema nalogima MJROG-a zbog završene obnove vlastite imovine, protupravnog korištenja ili zato što je utvrđeno da nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje zbog posjeda druge useljive imovine u RH ili BiH.

2) Stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika – Za 2.668 preostalih privremenih korisnika osigurava se stambeno zbrinjavanje odnosno alternativni smještaj tih obitelji kako bi napustili zauzetu imovinu. Od te zauzete imovine za 547 kuća je u tijeku kupovina od strane APN-a, jer su vlasnici u međuvremenu ponudili te svoje još uvijek zauzete kuće na prodaju APN-u. U tom slučaju privremeni korisnici će biti stambeno riješeni u kućama u kojima trenutno borave.

3) Stambeno zbrinjavanje u tijeku – za 1.008 korisnika u tijeku je gradnja kuća za stambeno zbrinjavanje i oni će po završetku gradnje napustiti zauzetu imovinu.

U prioritetu je trenutno rješavanje 2.766 preostalih zahtjeva za povrat imovine koje su podnijeli vlasnici tražeći povrat svoje imovine. Za ostatak od 1.505 zauzete kuće njihovi vlasnici još uvijek nisu zatražili povrat svoje imovine, te za veći dio imovine ne znamo gdje su vlasnici.

2. Prethodno stanje do promjena Zakona o područjima posebne državne skrbi

Prethodnim Zakonom o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom (“Narodne novine”, br. 73/95, 7/96 i 100/97), koji je usvojen krajem 1995. godine, pod privremenu upravu Republike Hrvatske krajem 1995. godine stavljena je imovina:

- koja se nalazila na ranije okupiranom području RH, a vlasnici su je napustili i osobno je ne koriste,

- koja je u vlasništvu osoba koje su napustile RH nakon 17.08.1990. ili su se nalazile na okupiranom području RH i od dana napuštanja tu imovinu osobno ne koriste,
- koja se nalazi na teritoriju RH, a u vlasništvu je državljanina SRJ, koji tu imovinu osobno ne koriste.

Uglavnom se radi o imovini čiji su vlasnici izbjeglice koje su napustile Hrvatsku u ljeto 1995. godine i kao izbjeglice su privremeno boravile ili još uvijek borave u SiCG i BiH. Ta imovina je u razdoblju od 1995. do sredine 1998. godine do kada je Zakon važio, privremeno dodijeljena na korištenje izbjeglicama iz BiH i SiCG te drugim povratnicima na područjima posebne državne skrbi.

Procjene o ukupno dodijeljenoj imovini kretale su se od 16.000 do 20.000 zauzetih privatnih stambenih objekata. Točni podaci o ukupnom broju dodijeljene imovine nisu bili poznati jer sve do 2001. godine nikada nisu na jednom mjestu prikupljena rješenja lokalnih komisija za privremeno preuzimanje i korištenje imovine koje su prema tom Zakonu bile osnovane i nadležne za izdavanje rješenja o dodjeli imovine na korištenje privremenim korisnicima.

Zakon o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom prestao je važiti sredinom 1998. godine, kada je započeo organizirani povratak izbjeglica iz SiCG i BiH. Istodobno je započeo proces povrata te privatne zauzete imovine i rješavanje trajnog stambenog zbrinjavanja naseljenog stanovništva. Postupak povrata imovine definiran je tada Programom povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba ("Narodne novine", 92/98 – u daljnjem tekstu: Program povratka) i Zakonom o prestanku važenja zakona o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom ("Narodne novine", br. 101/98). Za provedbu povrata imovine prema navedenim propisima bile su zadužene gradske odnosno općinske stambene komisije osnovane u oko 120 gradova i općina gdje je postojala privatna privremeno dodijeljena imovina. Ukupni rezultati u povratu imovine ocijenjeni su kao nezadovoljavajući jer je prema podacima stambenih komisija do početka 2000. godine vraćeno tek 2.700 kuća njihovim vlasnicima, a do kraja godine ukupno 3.400.

Mjerama koje je Vlada inicirala 2000. godine u okviru postojećih propisa, zabilježen je ograničeni napredak u povratu imovine, te je zaključeno da postojeći sustav povrata imovine i stambenih komisija u cjelini ne funkcionira. Naime Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo (u nastavku: Ministarstvo) kao nadležno tijelo državne uprave nikada nije bilo u mogućnosti u potpunosti nadzirati i koordinirati proces povrata imovine kojim je upravljala lokalna samouprava preko stambenih komisija. Zbog navedenog zaključeno je da je potrebna temeljita promjena u sustavu povrata imovine koja je poduzeta 2001. godine, a završena je usvajanjem izmjena Zakona o područjima posebne državne skrbi 2002. godine.

Revizija zauzete privatne imovine 2001. godine

Kako bi se proces povrata imovine ubrzao i uklonile dosadašnje slabosti Vlada je zadužila Ministarstvo za prikupljanje dokumentacije od stambenih komisija i organiziranje baze podataka o privremeno dodijeljenoj imovini na područjima posebne državne skrbi, te izvrši terenski pregled. Time bi se po prvi puta točno ustanovilo koliko i koja imovina je dodijeljena privremeno na korištenje, te bi se uspostavio sustav razmjene podataka zbog povrata imovine i bolja koordinacija rada stambenih komisija. Na osnovu dokumenata prikupljenih od stambenih komisija, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo je u prvoj polovici 2001. godine obavilo pregled odnosno reviziju sve zauzete privatne imovine dodijeljene prema Zakonu o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom i prvi puta jasno utvrdilo ukupan broj privremeno dodijeljene i zauzete imovine.

Revizijom je od 30.01.2001. do 11.05.2001. godine provjereno ukupno 21.086 rješenja o dodjeli imovine privremeno na korištenje, odnosno izvršen je terenski pregled kuća i stanova na koja su se ta rješenja odnosila – ukupno 18.650 stambenih jedinica u privatnom vlasništvu.

Vezano za tu imovinu utvrđeno je da je:

- (i) 8.643 stambenih jedinica u posjedu vlasnika ili su prazne (zatečeno je 4.895 praznih objekata)

- (ii) 10.007 stambenih jedinica je zauzeto je od privremenih korisnika i moraju se vratiti u posjed vlasnicima. Što se tiče privremenih korisnika utvrđeno je da je 61% obitelji privremenih korisnika iz BiH, 29% iz Hrvatske, 6% iz SRJ, i 4% iz drugih država.

Time je jasno po prvi puta utvrđeno koliko je privatne imovine u Hrvatskoj bilo privremeno dodijeljeno na korištenje, trenutni status te imovine – vraćena vlasnicima, prazna ili zauzeta, i tko su korisnici.

Na osnovu naloga Vlade i podataka prikupljenih revizijom Ministarstvo, odnosno njegova Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice (nadalje: Uprava) poduzelo je u drugoj polovici 2001. godine niz mjera i aktivnosti za povrat imovine. Između ostaloga, ukupno je 22.468 različitih uputa za postupanje upućeno stambenim komisijama, drugim nadležnim ministarstvima i tijelima državne uprave, ili direktno korisnicima. Od toga je stambenim komisijama upućeno 9.598 naloga za postupanje, uključujući i naloge za iseljavanje privremenih korisnika. Kao rezultat svega toga u prosincu 2001. godine hrvatske je Vlada na prijedlog Ministarstva usvojila Akcijski plan za provedbu povrata imovine do kraja 2002., kojim se planira povrat preostale zauzete imovine, a istodobno je u saborsku proceduru upućen prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o područjima posebne državne skrbi.

3. Izmjene i dopune Zakona o područjima posebne državne skrbi iz srpnja 2002. godine

U cilju završetka procesa povrata imovine koja je bila dodijeljena privremeno na korištenje prema prethodnom Zakonu o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom, u srpnju 2002. godine usvojene su izmjene *Zakona o područjima posebne državne skrbi* (NN, br. 88/02) koje se odnose na postupke povrata privatne zauzete imovine. Navedene zakonske promjene utemeljene su na odluci Vlade RH iz rujna 2001. o dovršenju povrata imovine do kraja 2002. godine i Akcijskom planu za provedbu povrata imovine do kraja 2002. godine iz prosinca 2001. godine s konkretnim mjerama za povrat imovine. Navedene odluke i promjene u sustavu povrata imovine zasnovane su na pregledu sve zauzete imovine koju je u prvoj polovici 2001. obavilo Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo (MJROG) i tada jasno po prvi puta definiralo početno stanje.

Zadnjim izmjenama *Zakona o područjima posebne državne skrbi* («Narodne novine», br. 44/96, 57/96, 124/97, 73/00 i 88/02; «Narodne novine» br.26/03 - pročišćeni tekst), usvojenim u srpnju 2002., odgovornost za provedbu povrata imovine preuzelo je od 1. rujna 2002. godine Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo (u nastavku: Ministarstvo). Stambene komisije općina ili gradova osnovane Programom povratka i zbrinjavanja prognanika, izbjeglica i raseljenih osoba koje su do tada bile odgovorne za povrat imovine ukinute su, a njihovu je dokumentaciju o povratu imovine preuzelo Ministarstvo te nastavilo provedbu povrata imovine.

Pored navedenog zakonskim su izmjenama promijenjene i ujednačene procedure povrata imovine, te definiran rok za povrat imovine vlasnicima do 31. listopada odnosno 31. prosinca 2002. godine. U slučaju da se imovina ne vrati tom zakonskom roku predviđena je naknada štete vlasniku do povrata imovine u posjed kao mjera zaštite vlasnika.

Za privremene korisnike koji trenutno zauzimaju privatnu imovinu predviđene su dvije mogućnosti:

- iseljavanje bez prava na alternativni smještaj i to za slučajeve protupravnog korištenja imovine, te slučajeve gdje su privremeni korisnici ostvarili obnovu vlastitih stambenih jedinica ili imaju drugi stambeni objekt u Hrvatskoj ili drugim državama nastalim raspadom bivše SFRJ – protiv korisnika koji odbiju iseljenja pokreću se sudski postupci preko Državnog odvjetništva;
- iseljavanje s pravom na stambeno zbrinjavanje, ili privremeni smještaj do utvrđivanje prava na stambeno zbrinjavanje.

Zakonom je predviđeno iseljavanje korisnika državne imovine - stanovi i APN kuće, sa završenom obnovom vlastitih kuća. Ako odbiju iseljenje, predviđene su sankcije kroz povrat sredstava utrošenih na obnovu i pokretanje tužbe od Državnog odvjetništva.

4. Provedba izmjena i dopuna Zakona o područjima posebne državne skrbi (od 1.09.2002. do 1.09.2003.)

Preuzimanje dokumentacije o povratu imovine od stambenih komisija: Prema izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi Ministarstvo je tijekom kolovoza 2002. godine preuzelo svu dokumentaciju stambenih komisija o zauzetoj privatnoj imovini i njenom povratu. Između ostalog, preuzeta je dokumentacija i za 1.400 slučajeva imovine koja je bila dodijeljena privremeno na korištenje, o čemu podatke stambene komisije nisu prethodno dostavili Ministarstvu. Na tim stambenim objektima je stoga tek u rujnu 2002. godine provedena revizija i utvrđeni korisnici.

U 20-tak općina i gradova s najviše zauzete imovine gdje ranije nisu postojali terenski uredi Ministarstva odnosno Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, organizirani su stalni uredi Uprave, a u ostalim mjestima funkcije bivših stambenih komisija preuzeli su postojeći uredi Uprave u županijskim centrima i njihove terenske ispostave.

U nekim općinama i gradovima bilo je manjeg otpora i nerazumijevanja u odnosu na njihovu novu ulogu te novu ulogu MJROG-a u procesu povrata imovine, ali su u proteklom razdoblju i ta pitanja u većini slučajeva razriješena te je uspostavljena dobra suradnja, osobito vezano za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika i usklađivanje sa općinskim i gradskim planovima.

Provedba postupaka povrata imovine

Za završetak povrata preostale privatne imovine u posjed vlasnicima do kraja 2003. godine provode se slijedeći postupci:

- Provedba i dovršenje postupaka povrata imovine od nadležnog Ministarstva i sudova;
- Stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika trenutno zauzete imovine kroz alternativni smještaj u Hrvatskoj ili povratak u BiH ili završetak obnove oštećenih stambenih objekata u RH.

Povrat imovine nakon rujna 2002. godine

Nakon rujna 2002. godine Ministarstvo je poduzelo sve potrebne mjere kako bi omogućilo povrat imovine njihovim vlasnicima, između ostaloga :

- *Rješenja o povratu imovine:* Prema zakonskim izmjenama Ministarstvo je do kraja 2002. godine izdalo rješenja o povratu imovine vlasnicima koji su podnijeli zahtjeve za povrat imovine, a za imovinu za koju je utvrđeno vlasništvo i za koju prethodne stambene komisije nisu izdale rješenja. Za naknadno podnesene zahtjeve za povrat imovine MJROG redovito izdaje rješenja. Ukupno je do sada izdano 1.720 rješenja o ukidanju rješenja o privremenom korištenju i povratu imovine, koja su dostavljena vlasnicima i korisnicima.

Izdana rješenja odnose se na imovinu za koju su vlasnici podnijeli zahtjeve za povrat do 1.08.2002. kada su na snagu stupile zakonske izmjene vezane za povrat imovine - 3.808 zahtjeva, kao i dodatnih 1.180 zahtjeva za povrat imovine koja su preuzeta od stambenih komisija tijekom primopredaje u kolovoza 2002. godine, te 807 zahtjeva koje su vlasnici podnijeli nakon 1.08.2002. – ukupno 5.795 zahtjeva za povrat imovine od čega je više od polovice imovine do sada vraćeno vlasnicima.

- *Nalozi za iseljavanje:* Više od 1.150 naloga za iseljavanje dostavljeno je korisnicima koji imaju završenu obnovu vlastite imovine ili zauzetu imovinu protupravno koriste, te korisnicima kojima je utvrđeno da nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje. Od toga je zauzetu imovinu napustilo oko 523 protupravnih korisnika i korisnika sa obnovljenom vlastitom imovinom ili bez prava na stambeno zbrinjavanje, a protiv preostalih 595 Ministarstvo nastavlja postupke iseljavanja.

- *Pokretanje sudskih postupaka preko Državnog odvjetništva* protiv korisnika koji odbiju iseljenje iz zauzete imovine prema nalogu za iseljavanje Ministarstva.
Od početka ove godine Ministarstvo je Državnom odvjetništvu dostavilo podatke i zatražilo pokretanje ukupno 945 sudskih postupaka, što se odnosi na (i) 273 postupka koja su preuzeta od bivših stambenih komisija (pokrenuti od komisija samih ili po privatnim tužbama vlasnika), te (ii) 672 postupka čije pokretanje je zatražilo Ministarstvo protiv protupravnih korisnika koji su odbili napustiti zauzetu imovinu po nalogu za iseljavanje.
Od toga su trenutno u tijeku postupci protiv 653 korisnika zauzete imovine, dok je u ostalim slučajevima u međuvremenu imovina vraćena vlasnicima.
- *Naknada štete vlasnicima:* Isplata zakonom utvrđene naknade štete vlasnicima kojima imovina nije vraćena u zakonskim rokovima do kraja 2002. godine. Nakon što je 30. travnja ove godine stupila na snagu odluka Vlade o iznosu naknade štete od 7 KN/m² (NN 68/03), Ministarstvo je vlasnicima poštom uputilo nagodbe koje su trebali potpisati i vratiti Ministarstvu – ukupno do sada nagodbe su upućene vlasnicima 1.212 zauzetih stambenih objekata, od kojih su potpisane nagodbe Ministarstvu vratilo 523 vlasnika. Od dodatnih 400 vlasnika zatražene su nadopune podataka i izjave o njihovom stambenom objektu neophodne za isplatu naknade.

U srpnju, kolovozu i rujnu isplaćeno je ukupno 561 naknada za pretrpljenu štetu vlasnicima koji su Ministarstvu vratili potpisane nagodbe, uključujući zaostatke od početka godine odnosno 1. studenoga 2002. godine. Kako je u međuvremenu dijelu vlasnika imovina vraćena u posjed oni su naknadu dobili jednokratno, a ostalim vlasnicima kojima imovina nije vraćena u posjed isplate štete isplaćuju se redovito svaki mjesec sve do povrata imovine. Imovina je u međuvremenu vraćena u posjed više od polovici vlasnika kojima su do sada isplaćene naknade štete.

- *Stambeno zbrinjavanje:* Ubrzanje provedbe Vladinog programa stambenog zbrinjavanja kroz koji je od rujna 2002. godine stambeno zbrinuto 3.326 privremenih korisnika zauzete imovine od kojih je većina napustila zauzetu imovinu a 1.008 korisnika napustit će zauzetu imovinu po završetku gradnje objekata alternativnog smještaja iz dodjeljenog građevinskog materijala. Međutim, postignuto ubrzanje stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika još je uvijek ispod planirane dinamike. O tome više u poglavlju o programu stambenog zbrinjavanja.

Rezultat provedbe zadnjih zakonskih izmjena u sustavu povrata imovine je

povrat u posjed 5,320 stambenih jedinica njihovim vlasnicima nakon 1. rujna prošle godine kada je Ministarstvo preuzelo odgovornost za povrat imovine od prethodnih lokalnih stambenih komisija i započelo implementaciju zakonskih promjena – od rujna 2002. do kraja rujna 2003. godine.

Od toga se čak 3.029 realiziranih povrata imovine u posljednjih godinu dana odnosi na imovinu čiji su vlasnici zatražili povrat imovine u posjed odnosno na riješene zahtjeve za povrat imovine.

5. Rješavanje preostale zauzete imovine –

Plan za provedbu povrata imovine do kraja 2003. godine

Plan za provedbu povrata imovine do kraja 2003. godine koji je na prijedlog Ministarstva Vlada usvojila u lipnju ove godine, razrađena je dinamika povrata imovine do kraja 2003. godine za preostalu zauzetu imovinu prema stanju na dan 1. lipnja 2003. godine, kada je bilo zauzeto ukupno 5.496 stambenih jedinica u privatnom vlasništvu. Planom je izražena namjera za povrat preostale privatne imovine u posjed vlasnicima do kraja ove godine.

Plan predviđa konkretne mjere za povrat imovine do kraja godine i to:

- Provedba i dovršenje postupaka povrata imovine od nadležnog Ministarstva i sudova;
- Stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika trenutno zauzete imovine kroz alternativni smještaj u Hrvatskoj ili povratak u BiH ili završetak obnove oštećenih stambenih objekata u RH.

Planom je za 2003. godinu predviđena prosječna mjesečna dinamika rješavanja od oko 780 povrata imovine mjesečno, ukupno oko 3.250 povrata imovine do kraja rujna.

Prema tom planu od početka ove godine do kraja rujna osigurano je rješenje za 3.461 zauzetih stambenih objekata, i to kroz (i) iseljenje privremenih korisnika (842 korisnika najvećim dijelom protupravnih, napustilo zauzetu imovinu), te kroz (ii) osiguravanje stambenog zbrinjavanja za privremene korisnike (za 2.619 korisnika osiguran alternativni smještaj od čega se 1.163 odnosi na isporuke građevinskog materijala za gradnju objekata alternativnog smještaja). Od toga je u međuvremenu iseljeno ukupno 2.622 stambenih jedinica koje su vraćene vlasnicima – realizirani povrat imovine, a preostale zauzete stambene objekte korisnici će napustiti po završetku gradnje objekata alternativnog smještaja (isporuke građevinskog materijala u tijeku).

Od toga je do kraja rujna realizirano 2.622 povrata imovine - vlasnicima je vraćeno ukupno 2.622 stambenih jedinica nakon što su tu imovinu napustili privremeni korisnici, te je trenutno preostalo 4.271 zauzetih stambenih jedinica. Do zaostatka u realizaciji povrata imovine i osiguranih stambenih rješenja za privremene korisnike, došlo je zbog sporije isporuke građevinskog materijala i kupovine APN kuća u odnosu na prvobitno planiranu dinamiku. O razlozima zaostatka više u nastavku.

Sudeći prema trenutnoj dinamici stambenog zbrinjavanja do kraja godine moći će se realizirati povrat imovine za 2.766 stambenih jedinica čiji su vlasnici zatražili povrat imovine odnosno podnijeli zahtjeve za povrat imovine.

Mjere za provedbu i dovršenje postupaka povrata imovine

Provedba zakonom predviđenih postupaka povrata imovine od Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo koje odlučuje o iseljavanju privremenih korisnika bez odgode ili o pravu korisnika na trajno ili privremeno stambeno zbrinjavanje. Za svu preostalu zauzetu imovinu - ukupno 4.271 stambenih jedinica, Ministarstvo je već utvrdilo način rješavanja na jedan od ta dva načina:

a) Nalozi za iseljavanje korisnika bez odgode:

Za 595 trenutnih korisnika zauzete imovine već je utvrđeno da moraju napustiti zauzetu imovinu zbog završene obnove vlastite imovine, protupravnog korištenja ili zato što nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje zbog posjeda druge useljive imovine u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini.

Iz zadnjih podataka od 1. listopada 2003. godine razvidno je da su svi ti korisnici već dobili naloge za iseljenje i njihovo je iseljenje u tijeku. Moguće su još manje korekcije vezano za prava privremenih korisnika i način njihova rješavanja, a zbog aktivno pokrenutih postupaka provjere imovine privremenih korisnika u Bosni i Hercegovini preko hrvatskog Veleposlanstva i nadležnog bosansko-hercegovačkog Ministarstva za izbjeglice i ljudska prava. Direktno na terenu provjerava se stanje imovine, te prikupljaju vjerodostojni dokumenti nadležnih tijela Bosne i Hercegovine o vlasništvu i stanju imovine u prvom redu s obzirom na obnovu ili povrat, koji se dostavljaju MJROG-u. S obzirom na to za očekivati je manje povećanje broja korisnika koji se neće rješavati kroz stambeno zbrinjavanje nego će dobiti naloge za iseljavanje.

Pokretanje sudskih postupaka od strane Državnog odvjetništva protiv privremenih korisnika koji odbiju napustiti imovine prema nalogu za iseljavanje Ministarstva

Protiv privremenih korisnika koji nakon rješenja i naloga MJROG-a za iseljenje odbiju napustiti zauzetu privatnu imovinu, Ministarstvo pokreće preko Državnog odvjetništva sudske postupke za iseljenje. Od početka ove godine MJROG-a je od Državnog odvjetništva zatražio pokretanje sudskih postupaka protiv ukupno 945 privremenih korisnika zauzete imovine, od čega su 672 postupci koje je

iniciralo Ministarstvo protiv protupravnih korisnika koji su odbili napustiti zauzetu imovinu po nalogu za iseljavanje Ministarstva, a 273 su postupci preuzeti od stambenih komisija a pokrenutih od komisija samih ili po privatnim tužbama vlasnika. Ti postupci odnose se na ukupno 927 stambenih jedinica. Kako je u međuvremenu došlo do povrata dijela te imovine vlasnicima – 274 stambene jedinice, postupci se nastavljaju za iseljavanje privremenih korisnika iz još uvijek zauzetih 653 stambenih jedinica.

Nemamo podatke o ukupnom broju postupaka pokrenutih odnosno nastavljenih od strane Državnog odvjetništva.

Sudeći po dosadašnjoj praksi većina privremenih korisnika koji su dobili naloge za iseljavanje Ministarstva, napustit će zauzetu imovinu prije pokretanja sudskih postupaka preko Državnog odvjetništva. Ako Državno odvjetništvo prije kraja godine pokrene postupke protiv navedenih korisnika, za očekivati je da će većina te imovine biti ispražnjena i potom vraćena vlasnicima do kraja godine.

b) Suglasnost za stambeno zbrinjavanje s utvrđenim pravom na određeni model stambenog zbrinjavanja – trajno ili privremeno stambeno zbrinjavanje.

Za preostale privremene korisnike, 3.676 obitelji, Ministarstvo je utvrdilo pravo na stambeno zbrinjavanje, te se za njihov smještaj osigurava konkretan oblik stambenog zbrinjavanja: 1) trajno stambeno zbrinjavanje za korisnike koji nemaju druge imovine kroz sve Zakonom o područjima posebne državne skrbi predviđene modele stambenog zbrinjavanja, odnosno 2) privremeno stambeno zbrinjavanje za korisnike koji imaju vlastiti stambeni objekt čiju obnovu ili povrat čekaju bilo u Bosni i Hercegovini ili Hrvatskoj, i to privremeno zbrinjavanje u kućama ili stanovima u državnom vlasništvu, ili najamom nekog drugog stambenog objekta, ili organizirani smještaj u prognaničkim naseljima, ili plaćanje stanarine za korisnike koji sami pronađu privremeni smještaj do svog konačnog stambenog rješavanja.

Suglasnosti za stambeno zbrinjavanje s utvrđenim modelom i konkretnom adresom stambenog objekta alternativnog smještaja već je dobilo 1.008 obitelji privremenih korisnika za koje je u tijeku gradnja objekata alternativnog smještaja od dodijeljenog građevinskog materijala, i oni će po završetku gradnje napustiti zauzetu imovinu.

Za ostalih 2.668 privremenih korisnika utvrđeno je pravo na stambeno zbrinjavanje, budući se radi o obiteljima koje nemaju druge useljive imovine u Hrvatskoj i BiH. Od toga je za 535 obitelji utvrđeno da imaju pravo na trajno stambeno zbrinjavanje budući nemaju druge imovine, a za preostalih 2.133 obitelji utvrđeno je pravo na privremeno stambeno zbrinjavanje do osiguravanja obnove ili povrata njihove imovine u BiH ili Hrvatskoj. Slijedom toga, još najviše 535 obitelj privremenih korisnika može se riješiti dodjelom građevinskog materijala, a većina ostalih obitelji – 2.133, koje imaju pravo samo na privremeno stambeno zbrinjavanje kroz najam državne imovine ili privremenim smještajem koji će osigurati Ministarstvo u svojim smještajnim kapacitetima ili u privatnoj imovini koja će se unajmiti od vlasnika.

Po osiguravanju objekata stambenog zbrinjavanja korisnici su dužni napustiti zauzeti stambeni objekt koji se vraća vlasniku – korisnici koji dobiju u najam useljivi državni stan ili kuću u roku od 15 dana, a korisnici koji dobiju građevinski materijal u roku od 90 dana nakon zadnje (treće) isporuke.

Iako je ukupno došlo do ubrzanja ukupne provedbe programa stambenog zbrinjavanja od 2002. godine, a osobito u ovoj godini, dinamika stambenog zbrinjavanja ove godine sporija je od planirane. Od početka ove godine konkretan objekt alternativnog stambenog smještaja osiguran je za ukupno 2.600 privremenih korisnika koji su dobili suglasnosti za stambeno zbrinjavanje, od čega je oko 2/3 napustilo zauzetu imovinu jer su dobili u najam državnu imovinu, a za ostale su u tijeku isporuke građevinskog materijala i gradnja objekata stambenog zbrinjavanja.

Provedba programa stambenog zbrinjavanja sporija je od planirane dinamike u dijelu koji se odnosi na kupovinu APN kuća, te u građevinskom dijelu programa vezano za usporene isporuke građevinskog materijala i pripremu građevinskog zemljišta za gradnju. Iz sredstava hrvatskog državnog proračuna i kredita Razvojne banke Vijeća Europe bilo je planirano tijekom 2003. godine osiguravanje ukupno 5.068 objekata stambenog zbrinjavanja, i to kupovinom oko 3.060 kuća preko državne agencije APN i dodjelom 2.008 kompleta građevinskog materijala. O ovome više u poglavlju o stambenom zbrinjavanju.

Zbog navedenoga, provedba stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika do kraja ove godine planira se na slijedeći način:

- 1) Najam neoštećene kuće u državnom vlasništvu koje kupuje APN za potrebe stambenog zbrinjavanja za najmanje još 1.500 privremenih korisnika, od čega se može očekivati rješavanje najviše 900 korisnike uz poduzete mjere za ubrzanje provedbe. Kupovina kuća od APN-a u ovoj godini bila je planirana na po 350 kuća mjesečno, ali se ona kreće ispod 200 kupljenih na mjesec. Do kraja ove godine može se očekivati nešto ubrzanija kupovina kuća zbog priljeva novca iz kredita CEB-a, te mjesečna dinamika od najviše 300 kuća na mjesec, odnosno rješavanje najviše 900 korisnika.
- 2) Dodjela građevinskog materijala za obnovu državnih ili vlastitih kuća ili za gradnju na vlastitom ili državnom zemljištu za ukupno 1.500 obitelji korisnika koliko ih je u potrebi. Od toga su za 1.000 obitelji trenutno u tijeku pripreme za gradnju ili gradnja kuća i isporuka građevinskog materijala – oni će zauzetu imovinu napustiti po završetku isporuke građevinskog materijala što se očekuje do kraja godine. Isporuke su trenutno u tijeku za oko 757 korisnika koji još uvijek borave u zauzetoj imovini, te se tek za dio tih obitelji očekuje da završe gradnju objekata i napuste zauzetu imovinu, a ovisno o ubrzanju isporuka građevinskog materijala do kraja godine i dužini trajanja građevinske sezone. Prethodno je ukupno 368 obitelji dobilo sav građevinski materijal i završilo gradnju kuća alternativnog smještaja, te su već napustili zauzetu imovinu. Ostali korisnici u većini neće moći biti riješeni do kraja ove godine kroz ovaj model stambenog zbrinjavanja budući im isporuke građevinskog materijala još nisu ni započele, te će se za njih morati osigurati drugi oblici alternativnog stambenog zbrinjavanja.
- 3) Najam stana u državnom vlasništvu ili drugog stambenog objekta koji će unajmiti Ministarstvo ili privremeni smještaj u objektima MJROG-a ili u drugom stambenom objektu koji će unajmiti Ministarstvo ili u smještaju koji pronade sam korisnik za koji će Ministarstvo plaćati stanarinu do konačnog rješavanja korisnika kroz dodjelu objekta stambenog zbrinjavanja - za najmanje oko 700 obitelji, od čega će većina biti riješena tijekom tri zadnja mjeseca ove godine. Broj korisnika koji će biti riješeni na ovaj način može biti i veći jer će se na ovaj način riješiti dio korisnika koji neće biti trajno riješeni kroz gore navedena dva modela.

Za dio privremenih korisnika tuđe imovine za koje se prije kraja godine neće moći osigurati objekt stambenog zbrinjavanja kroz prva dva modela – gradnja objekata alternativnog smještaja ili najam APN imovine, Ministarstvo će osigurati privremeni smještaj u objektima koje će unajmiti od vlasnika ili će ih organizirano smjestiti u objektima organiziranog smještaja kako bi se prije kraja godine osigurao povrat imovine za većinu vlasnika još uvijek zauzete imovine.

Do kraja godine trebao bi biti dostupan i određen broj stanova u državnom vlasništvu u pojedinim općinama i gradovima gdje Ministarstvo trenutno vrši reviziju korisnika državne imovine, kao i APN kuća na kojima je tijekom ljeta ove godine provedena revizija korisnika. Za korisnike koji nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje Ministarstvo izdaje naloge za iseljavanje. Takvi postupci pokrenuti su od Ministarstva još prošle godine protiv manjeg broja korisnika.

Pored ovoga, Ministarstvo će ponuditi ugovore o najmu vlasnicima prazne i zauzete imovine koju vlasnici nisu preuzeli nakon iseljavanja privremenih korisnika ili nisu zatražili povrat u posjed – do sada

je 300 vlasnika pokazalo interes za najam. Anketiranje vlasnika trenutno provodi Srpski demokratski forum (SDF) u suradnji s Ministarstvom.

Uz poduzimanje gore navedenih mjera, povrat imovine će do kraja godine biti završen u najvećem broju županija, primjerice u Bjelovarsko-bilogorskoj, Požeško-slavonskoj, Virovitičko-podravskoj i Brodsko-posavskoj, te u županijama s malim brojem zauzete imovine – Dubrovačka, Splitsko-dalmatinska i Istarska. Prethodno je već vraćena sva privatna imovina u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji. Najvećim dijelom bit će završen i u Sisačko-moslavačkoj i Karlovačkoj županiji izuzev nekoliko općina – Sunja, Vojnić. Većina zauzete imovine ostat će na područjima Šibensko-kninske županije i grada Knina, te Zadarskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Kroz gore navedene mjere Ministarstvo će do kraja 2003. godine osigurati povrat većeg dijela preostale zauzete imovine njihovim vlasnicima, u prvom redu imovine čiji su vlasnici podnijeli zahtjeve za povrat imovine – 2.766 stambenih zauzetih jedinica na dan 1. listopada 2003. godine.

6. Prazna imovina – upravljanje i problem devastacija

Pored postupaka povrata još uvijek zauzete imovine čiji su vlasnici podnijeli zahtjeve za povrat imovine, Ministarstvo paralelno provodi zakonom propisane postupke povrata i preuzimanja ispražnjene imovine čiji vlasnici nisu zatražili povrat i nisu preuzeli vraćenu imovinu. Praznih je trenutno 4.000 stambenih jedinica koju nisu preuzeli njihovi vlasnici i za njih Ministarstvo u suradnji s nevladinim organizacijama i drugima državnim tijelima utvrđuje tko su vlasnici i gdje se nalaze. Ta imovina se vraća rješenjem i imovinu u nadležnost preuzima Ministarstvo koje do pronalaženja vlasnika i povrata imovine vlasnika, treba imenovati privremenog zastupnika – prema zakonu nadležni centar za socijalnu skrb. Više od 1.000 takvih stambenih jedinica koje su ispražnjene od privremenih korisnika i bez vlasnika koji traže povrat preuzelo je Ministarstvo, pri čemu glavnu teškoću predstavlja zaštita te imovine od daljnje devastacije.

U rješavanju problema vezanih za zaštitu prazne imovine od daljnje devastacije i pljačke, uspostavljena je i intenzivirana, osobito ove godine suradnja Ministarstva s drugim tijelima državne uprave u prvom redu s Ministarstvom unutarnjih poslova, kao i nevladinim organizacijama. Protiv pojedinih korisnika koji prilikom iseljenja devastiraju imovinu u kojoj su do tada boravili Ministarstvo traži pokretanje kaznenih postupaka i postupaka za naknadu štete preko Državnog odvjetništva. Već je pokrenuto nekoliko takvih postupaka za naknadu štete i kaznenu odgovornost počinitelja na područjima Sisačko-moslavačke i Brodsko-posavske županije. U slučaju svake dojave o pokušaju devastacije koju dobiju bilo od vlasnika ili drugih osoba ili nevladinih organizacija, područni uredi Ministarstva odmah kontaktiraju policiju koja na svaku takvu dojavu reagira bez odgode.

7. Komplementarni programi

Zbog efikasnije provedbe povrata imovine istodobno su u tijeku komplementarne aktivnosti i programi:

- Razmjena podataka o imovini privremenih korisnika u Bosni i Hercegovini s nadležnim ministarstvom BiH za povratak izbjeglica, te drugim međunarodnim organizacijama i drugim direktnim donatorima u BiH. Razmjena podataka je započela u drugoj polovici 2001. godine.
- Potpora povratku BiH izbjeglica koji još borave u Hrvatskoj i žele povratak u BiH kroz direktnu pomoć hrvatske Vlade u obnovi oštećenih i uništenih obiteljskih kuća povratnika iz RH u BiH. U 2002. i 2003. godini je za ovaj program obnove u BiH u hrvatskom proračunu osigurano po 20 milijuna kuna.
- Revizija korištenja državne imovine na područjima posebne državne skrbi – APN kuća i državnih stanova za čije korisnike se utvrđuje pravo na najam državne imovine. Cilj je tih aktivnosti osigurati

bolje i efikasnije upravljanje postojećim stambenim fondom, te osigurati dodatni stambeni fond za stambeno zbrinjavanje.

- Program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi.
- Nastavak obnove stambenog fonda te komunalne i socijalne infrastrukture na područjima povratka u Hrvatskoj, financiranim iz sredstava hrvatskog proračuna te manjim dijelom iz međunarodnih donacija, a kojima će se stvoriti fizički uvjeti za održivost ukupnog procesa povratka.

O ovim programima više riječi u drugim poglavljima ovog izvješća, osim razmjene podataka s BiH.

Razmjena podataka s BiH

Kako je već ranije napomenuto, pored protupravnih korisnika zauzete imovine i korisnika koji imaju završenu obnovu vlastite imovine u Hrvatskoj, naloge za iseljavanje dobijaju i privremeni korisnici kojima je utvrđeno da nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje zbog vlasništva druge useljive imovine u BiH. Podatke o tome zajedno s vjerodostojnim dokumentima Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo dostavlja nadležno središnje BiH Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, ali ono raspolaže ograničenim brojem podataka i mogućnosti da ih dostavi. Kao izvor koriste se i podaci međunarodnih organizacija u BiH, uključujući HVM – organizaciju koja u BiH ima mandat OHR-a za provjeru stanje imovine izbjeglica i povratnika, a koje su uz lokalne vlasti u BiH u posjedu većine podataka o izbjeglicama. Kako dio pribavljenih informacija tih organizacija nije praćen potrebnim dokumentima, dodatne provjere i potrebni dokumenti pribavljaju se preko hrvatskog konzulata u Banja Luci ili BiH Ministarstva.

Vezano za podatke HVM-a – organizacija koja u BiH ima mandat OHR-a za provjeru stanja imovine izbjeglica i povratnika i već dulje vremena surađuje vezano za to s MJROG-om, krajem travnja HVM je MJROG-u dostavio podatke za 397 slučajeva završene obnove i povrata imovine u BiH za koju su tvrdili da pripada izbjeglicama koje zauzimaju privatnu imovinu u Hrvatskoj. Ranije je HVM dostavio podatke za manji broj slučajeva – ukupno za 480.

Nakon što je MJROG obradio dostavljene podatke HVM-a samo je za manji broj utvrđeno da borave u zauzetoj privatnoj imovini – ukupno 116 obitelji, dok se ostali slučajevi odnose na privremene korisnike koji su već ranije napustili zauzetu imovinu, ili na druge izbjeglice koje su ili su bile u državnoj imovini i drugim oblicima smještaja, ili na osobe koje imaju podnesen samo zahtjev za stambeno zbrinjavanje a ne zauzimaju ni privatnu ni državnu imovinu. Za nekoliko tih korisnika MJROG je izdao naloge i pokrenuo postupak iseljavanja, a za ostale su u tijeku dodatne provjere u BiH preko službenih kanala kako bi se pribavili potrebni dokumenti. Naime, HVM za većinu slučajeva nije dostavio potrebne dokumente već samo informaciju koja je Ministarstvu vrlo značajna jer je osnova za pokretanje postupka za pribavljanje službene potvrde. Ovi dokumenti su osobito značajni kako bi se do kraja mogli provesti postupci iseljenja privremenih korisnika iz zauzete imovine i u slučaju odbijanja pokrenuti sudski postupci preko Državnog odvjetništva.

Mjere za ubrzanje povrata imovine do kraja 2003. godine – prijedlog

Kako bi se postojeća dinamika rješavanja preostale zauzete imovine ubrzala i osigurao povrat najvećeg dijela zauzete imovine, 4.349 stambenih jedinica, potrebno je poduzeti slijedeće mjere:

- a) Ubrzati kupovinu useljivih stambenih jedinica od strane APN-a, a osobito na područjima Šibensko-kninske i Zadarske županije. Mjesečna dinamika do kraja godine trebala bi biti oko 400 objekata. Zaduženje: APN.
- b) Ubrzati isporuke građevinskog materijala u prvom redu za korisnike zauzete imovine kojima su isporuke započele ili su u pripremi – trenutno 1.008 korisnika zauzete imovine. Zaduženje: Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo – Uprava za obnovu.
- c) Ubrzati priključke električne energije za izgrađene ili obnovljene stambene jedinice alternativnog smještaja. Zaduženje: Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo – Uprava za obnovu, odnosno krovni nadzor i Hrvatska elektroprivreda.
- d) Ubrzati pokretanje sudskih postupaka za iseljavanje korisnika koje je zatražilo Ministarstvo od Državnog odvjetništva. Zaduženje: Državno odvjetništvo.
- e) Osigurati dovoljan broj stambenih jedinica koje će Ministarstvo unajmiti od vlasnika. Zaduženje: Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo – Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice.
- f) Za zauzetu imovinu čiji vlasnici nisu podnijeli zahtjeve za povrat imovine u posjed imenovati do kraja ove godine privremene zastupnike, za ukupno 1.505 zauzetih stambenih jedinica. Zaduženje: Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo – Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice.

Provedbom ovih mjera osiguralo bi se do kraja godine iseljavanje privremenih korisnika iz 2.766 stambenih jedinica čiji su vlasnici podnijeli zahtjeve za povrat imovine i povrat te imovine vlasnicima, i to kroz slijedeće modele:

- 1) Provedba naloga za iseljenje 246 protupravnih korisnika imovine čiji su vlasnici podnijeli zahtjeve za povrat imovine u posjed;
- 2) Osiguravanje stambenog zbrinjavanja odnosno alternativnog smještaja za najmanje 1.770 privremenih korisnika zauzete imovine. Od te zauzete imovine za 412 kuća u tijeku je kupovina od strane APN-a, jer su vlasnici u međuvremenu ponudili kuće na prodaju APN-u;
- 3) Završetak isporuka građevinskog materijala i gradnje alternativnih objekata za 750 korisnika, koji će po završetku gradnje napustiti zauzetu imovinu čiji vlasnici traže povrat; ukupno rješenja za povrat 66% trenutno zauzete imovine.

Ostatak imovine bez zahtjeva za povrat imovine bio bi riješen imenovanjem privremenih zastupnika a potom povrat imovine, ukupno za 1.505 zauzetih stambenih jedinica – 35%.

Uz poduzimanje gore navedenih mjera, povrat imovine će do kraja godine biti završen u najvećem broju županija, primjerice u Bjelovarsko-bilogorskoj, Požeško-slavonskoj, Virovitičko-podravskoj i Brodsko-posavskoj, te u županijama s malim brojem zauzete imovine – Dubrovačka, Splitsko-dalmatinska i Istarska. Prethodno je već vraćena sva privatna imovina u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji. Najvećim dijelom bit će završen i u Sisačko-moslavačkoj i Karlovačkoj županiji izuzev nekoliko općina – Sunja, Vojnić. Većina zauzete imovine za koju će se imenovati privremeni zastupnici ostat će na područjima Šibensko-kninske županije i grada Knina, te Zadarskoj i Ličko-senjskoj županiji.

II. Program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi

1. Zakon o područjima posebne državne skrbi – kriteriji i modeli stambenog zbrinjavanja

Prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi – pročišćeni tekst («Narodne novine», br. 26/03) predviđeni modeli stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi su:

- davanje u najam obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu,
- davanje u najam oštećene obiteljske kuće u državnom vlasništvu i dodjela građevinskog materijala,
- dodjela građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu i građevinskog materijala za izgradnju obiteljske kuće,
- dodjela građevinskog materijala za popravak, obnovu ili izgradnju obiteljske kuće ili stana.

Pravo na stambeno zbrinjavanje mogu ostvariti osobe

- (i) ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske, ili ako istu nisu prodali, darovali, ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 08. listopada 1991. godine, odnosno ako nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca; ili
- (ii) ako nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području država nastalih raspadom SFRJ, ili da iste nisu prodali, darovali, ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 08. listopada 1991. godine, odnosno nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Pravo na dodjelu osnovnog građevinskog materijala mogu ostvariti iznimno i hrvatski državljani koji prebivaju izvan područja posebne državne skrbi, a na tom području imaju u vlasništvu ratom oštećenu obiteljsku kuću ili stan, uz uvjet da nisu vlasnici neke druge useljive obiteljske kuće ili stana, ili kuću ili stan nisu prodali ili na bilo koji drugi način otuđili nakon 8. listopada 1991. godine te pod uvjetom da se u obnovljenu kuću ili stan vrate i u njoj prebivaju.

Za privremene korisnike zauzete imovine, kojih je većina iz BiH i SRJ koji moraju zadovoljiti i drugi uvjet za stjecanje prava na stambeno zbrinjavanje, primijenit će se u značajnom broju slučajeva odredbe o privremenom smještaju na koji imaju pravo dok se ne ispune uvjeti za njihov povratak odnosno stupanje u posjed imovine. Privremeni smještaj moguć je u državnoj imovini koja je po površini manja od potrebne stambene površine ili u imovini koju je iznajmilo Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Vezano za stambeno zbrinjavanje, zadnjim izmjenama Zakona predviđa se prioritarno rješavanje privremenih korisnika vezano za proces povrata imovine, a potom ostalih povratnika i korisnika na područjima posebne državne skrbi koji nemaju vlastite imovine. Zakonom je naime utvrđen slijedeći red prvenstva za stambeno zbrinjavanje (članak 8.b): 1) privremeni korisnici tuđe imovine koju je vlasnik zatražio u posjed i na korištenje, 2) ostali privremeni korisnici tuđe imovine, 3) drugi podnositelji zahtjeva za stambeno zbrinjavanje za koje će se utvrditi red prvenstva prema pravilniku koji je prema odredbi Zakona Ministarstvo izradilo u rujnu.

Na osnovu Zakona o područjima posebne državne skrbi doneseni su i podzakonski provedbeni akti, i to: (i) Pravilnik o redu prvenstva stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi (NN, br. 116/02) iz rujna 2002. godine kojim je utvrđen red prvenstva podnositelja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje iz treće skupine, (ii) Uredba o uvjetima i mjerilima za stambeno zbrinjavanje na područjima posebne državne skrbi kojom su razrađeni detalji oko sklapanja ugovora o najmu državnih kuća ili stanova i ugovora o darovanju građevinskog zemljišta i/ili građevinskog materijala, te (iii) Uredba o uvjetima za kupnju obiteljske kuće ili stana u državnom vlasništvu na područjima posebne državne skrbi («Narodne novine», br. 48/03) koji je provedbeni akt za provedbu članka 8., stavka 9. Zakona o područjima posebne državne skrbi.

2. Stambeno zbrinjavanje – ostvareno do rujna 2003. godine

Od početka 2002. godine do kraja rujna Ministarstvo je osiguralo stambeno zbrinjavanje prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi za ukupno 4.889 obitelji korisnika (18.647 osoba), i to:

- i. najam neoštećene kuće ili stana u državnom vlasništvu - 2.235 obitelji (APN kuće 1.868, državni stanovi 367),
- ii. dodjela građevinskog materijala za obnovu oštećenih državnih ili vlastitih kuća ili za gradnju na vlastitom ili državnom zemljištu za ukupno 2.440 obitelji korisnika, od čega je za 1.008 u tijeku gradnja kuća i isporuka građevinskog materijala;
- iii. privremeni smještaj u objektima MJROG-a za 214 obitelji.

Samo od rujna prošle godine stambeno zbrinjavanje osigurano je za 3.326 obitelji zbog ubrzane dinamike provedbe stambenog programa u odnosu na prethodno razdoblje. Od toga je za 1.008 korisnika u tijeku gradnja kuća za stambeno zbrinjavanje i oni će po završetku gradnje napustiti zauzetu imovinu.

Međutim, postignuto ubrzanje programa stambenog zbrinjavanja još je uvijek ispod planirane dinamike potrebne za rješavanje svih preostalih privremenih korisnika koji još uvijek borave u zauzetoj imovini.

Namjera je Ministarstva osigurati do kraja ove godine stambeno zbrinjavanje kroz gore navedene modele za većinu preostalih 2.668 privremenih korisnika zauzete imovine kako bi se omogućio povrat imovine u posjed vlasnicima. Zbog toga što je za najveći broj preostalih korisnika – 2.133 obitelji, utvrđeno pravo na privremeno stambeno zbrinjavanje, oni će se riješiti kroz najam državne imovine – APN kuće i državni stanovi, ili privremenim smještajem koji će osigurati Ministarstvo u svojim smještajnim kapacitetima ili u privatnoj imovini koja će se unajmiti od vlasnika. Ostalih 535 obitelji mogu se riješiti dodjelom građevinskog materijala jer im je utvrđeno da nemaju druge imovine.

Za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika u 2003. godini bila je planirana kupovina oko 3.060 kuća APN-a i oko 2.008 kompleta građevinskog materijala koliko je bilo ukupno potrebno za stambeno zbrinjavanje svih privremenih korisnika imovine koji su početkom 2003. godine zauzimali privatnu imovinu, ukupno 5.068 stambenih jedinica stambenog zbrinjavanja.

Financijska sredstva za provedbu ovog programa planirana su iz slijedećih izvora:

- 490 mil. KN (67 mil. eura) iz Državnog proračuna i drugih izvora koje osigurava hrvatska Vlada,
- 292 mil. KN (40 mil. eura) iz novog kredita Razvojne banke Vijeća Europe (CEB) koji je Vladi RH odobren u ožujku ove godine,
ukupno 782 milijuna kuna (107 milijuna eura).

Od planiranih 3.000 APN kuća do sada je kupljeno ukupno 1.566 stambenih jedinica od strane APN-a (uključeno 300 kuća kupljenih u zadnjem kvartalu 2002. godine), a isporuke građevinskog materijala su u tijeku za 757 korisnika dok je 368 korisnika dobilo sav predviđeni građevinski materijal i završilo gradnju odnosno obnovu svojih stambenih jedinica.

Od toga je za 216 korisnika koji su završili gradnju svojih objekata iz isporučenog građevinskog materijala i napustili su zauzetu imovinu, Ministarstvo početkom listopada isplatilo novčane potpore za samogradnju predviđene Zakonom o područjima posebne državne skrbi – 10.000,00 kuna za obnovu oštećenih stambenih objekata ili 15.000,00 kuna za gradnju novih stambenih objekata odnosno obnovu oštećenih objekata najviših stupnjeva oštećenja – ukupni iznos 2,6 milijuna kuna. Ti korisnici također su u rujnu dobili ugovore o darovanju građevinskog materijala.

U pripremi su također ugovori o najmu korisnicima stambenog zbrinjavanja u državnoj imovini, međutim taj postupak će za većinu dodijeljene imovine duže trajati zbog postupka uknjižbe vlasništva i osiguravanje tehničkih pretpostavki za utvrđivanje zaštićene najamnine za korisnike te imovine.

Kako predviđena sredstva CEB-a iz ovog novog kredita još nisu dostupna, do sada su za realizaciju stambenog zbrinjavanja u ovoj godini korištena isključivo sredstva hrvatskog državnog proračuna. Najveći dio sredstava kredita CEB-a bit će povučen tek slijedeće godine.

Zbog sporije provedbe dijela programa koji se odnosi na dodjelu građevinskog materijala u odnosu na prvobitno planiranu dinamiku, svi korisnici neće moći završiti gradnju svojih stambenih objekata do kraja ove godine. U ovom trenutku radi se o 1.000 privremenih korisnika kojima je već odobrena dodjela građevinskog materijala, te još 500 obitelji za koje je u tijeku priprema odgovarajućeg zemljišta za gradnju ili oštećenih APN objekata. Do usporene provedbe ovog dijela programa došlo je prvenstveno zbog usporene isporuke građevinskog materijala i pripreme građevinskog zemljišta za gradnju odnosno nedonošenja općinskih prostornih planova, te je do sada isporukama građevinskog materijala obuhvaćeno nešto više od 750 korisnika trenutno zauzete imovine.

Vezano za kupovinu kuće preko APN-a ona se ove godine prosječno kreće ispod 200 stambenih objekata mjesečno što je ispod planirane dinamike. Glavni razlog za to je stanje na tržištu nekretnina kao i dodatno usporavanje kupovina tijekom ljeta kada je smanjen rad pratećih službi (gruntovnica i sl.).

Kako je već navedeno u poglavlju o povratu imovine, dio korisnika koji neće biti trajno stambeno riješeni do kraja ove godine, bit će privremeno stambeno smješteni u drugi smještaj kako bi se omogućilo pražnjenje zauzete imovine i povrat te imovine što većem broju vlasnika do kraja ove godine. Trajno stambeno zbrinjavanje prema odredbama Zakona o područjima posebne državne skrbi za te korisnike osigurat će se tek slijedeće godine.

Nakon što se riješe i stambeno zbrinu privremeni korisnici trenutno zauzete privatne imovine, programom stambenog zbrinjavanja osigurat će se stambene jedinice za ostale povratnike i stanovnike područja posebne državne skrbi koji su u potrebi za stambenim zbrinjavanjem, a u skladu s Pravilnikom o redu prvenstva stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi («Narodne novine», br. 116/02) iz rujna 2002. godine.

APN – kupovina stambenih objekata za stambeno zbrinjavanje

Agenciju za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN) osnovala je hrvatska Vlada 1997. godine zbog kupovine nekretnina na područjima koja su bila zahvaćena ratom za kojima nije postojala potražnja na tržištu uključujući činjenicu da je dio imovine bio razoren. Glavna djelatnost APN-a je kupovina za račun Republike Hrvatske nekretnina, koje se dalje mogu prodavati ili davati u najam. Između ostaloga APN kupuje imovinu na područjima od posebne državne skrbi vezano za provedbu Programa povratka, a od 2001. godine vezano za provedbu Zakona o područjima posebne državne skrbi i programa stambenog zbrinjavanja.

APN je nekretnine ranije kupovao uz suglasnost stambenih komisija, a nakon njihova ukidanja pri kupovini nekretnina APN traži suglasnost Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Preko Agencije za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN) do sada je kupljeno ukupno 6.624 stambenih jedinica, od čega je od 2000. do kraja rujna 2003. godine kupljeno ukupno 2.678 stambenih jedinica, od čega najviše ove godine kada je do sredine rujna kupljeno ukupno 1.266 kuća. Od 2001. godine APN kupuje imovinu za potrebe stambenog zbrinjavanja privremenih korisnika zauzete privatne imovine.

U 2000. godini kupljeno je 367 stambenih jedinica. U 2001. i 2002. godini je kupljeno ukupno 1.045 kuća (318 u 2001., te 727 u 2002. godini) koje su većim dijelom financirane kreditnim programom CEB-a 2000. godine (670 stambenih jedinica), dok su ostalih nešto manje od 350 kuća kupljenih krajem 2002. godine financirane iz državnog proračuna prema novom kreditnom programu CEB 2002. godine. Ove godine je kupljeno 1.266 kuća i to, u siječnju 32, u veljači 79, u ožujku 148, u travnju 61, u svibnju

249, u lipnju 196, u srpnju 271, u kolovozu 37, te u rujna 193 stambenih jedinica. Stambene jedinice kupljene na područjima posebne državne skrbi od 2001. godine upotrijebljene su za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika koji moraju napustiti privatnu zauzetu imovine.

Ukupno je za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika u 2003. godini bila planirana kupovina ukupno 3.060 kuća od strane APN-a, uključujući stambene jedinice kupljene u zadnjem kvartalu 2002. godine. Od toga je kreditnim programom CEB-a 2002. planirana kupovina 1.960 stambenih jedinica (50% kreditnih CEB sredstava i 50% proračunskih sredstava), te još 1.100 stambenih jedinica sredstvima državnog proračuna. Od ovoga do sada je kupljeno tek pola planiranih stambenih jedinica – 1.566 do sredine rujna ove godine. Prosječna dinamika kupovine je ispod 200 kupljenih stambenih jedinica mjesečno, što je znatno ispod dinamike od 350 kuća planiranih programom. Osobito mali broj stambenih objekata kupljen je na područjima Šibensko-kninske i Zadarske županije (Knin, Obrovac i Benkovac), gdje je postoji najveća potreba zbog najvećeg broja još uvijek zauzete imovine.

APN je u proljeće 2002. godine objavio javni poziv za prikupljanje ponuda za prodaju nekretnina na područjima od posebne državne skrbi, te je trenutno za kupnju APN-u ponuđeno oko 5.000 stambenih jedinica.

Pri obradi ponuda moraju se prikupiti podaci o procjeni vrijednosti i o imovinsko pravnom statusu nekretnina uz osiguranje potrebne dokumentacije (z.k. izvadak, posjedovni list te fotografije i procjene nekretnina od strane ovlaštenih sudskih vještaka). Osnovni problem pri kupnji nekretnina je dokazivanje vlasništva zbog nesređenog stanja u zemljišnim knjigama, što značajno usporava kupovinu. Pored toga kupnju značajno usporava postojanje tereta na imovini i provedba postupaka nasljeđivanja, a također stanje na tržištu nekretnina.

Od ukupno kupljenih APN kuća danas je useljeno 4.464, a prazno je 1.966 i to 670 stambenih jedinica koje su izvan područja života te 1.296 oštećenih i razorenih stambenih jedinica. Od ovih oštećenih stambenih jedinica upotrijebljeno je do danas ukupno 578 stambenih jedinica te je korisnicima stambenog zbrinjavanja dodijeljen građevinski materijal za njihovu obnovu koja je uglavnom još u tijeku. Za još 500 stambenih objekata Ministarstvo je pripremilo projekte za njihovu obnovu, odnosno gradnju jer je veći broj tih preostalih APN objekata potpuno razoren.

Vezano za imovinu kupljenu od APN, Ministarstvo je krajem 2001. godine provelo reviziju korištenja te imovine, a na osnovu te revizije pokrenuti su postupci za iseljavanje i raskidanje ugovora o najmu s korisnicima te imovine kojima je završena obnova vlastitih domova. Ove godine revizija je ponovljena – o tome više u poglavlju 4. o upravljanju državnom imovinom.

3. Kreditni programi CEB-a i Vlade Republike Hrvatske za stambeno zbrinjavanje

CEB 2000. za obnovu te povrat imovine i stambeno zbrinjavanje: Razvojna banka Vijeća Europe (CEB) odobrila je 2000. godine 30 milijuna EUR kredita hrvatskoj Vladi, a isti iznos od 30 mil. EUR osiguran je u hrvatskom državnom proračunu, i to za obnovu oštećenog stambenog fonda (58,33% sredstava), za stambeno zbrinjavanje obitelji privremenih korisnika imovine koja se vraća u posjed vlasnicima (32,17% sredstava), te za obnovu infrastrukture (9,5% sredstava). Ta sredstva korištena su u 2001. i 2002. godini.

Kroz taj program obnovljeno je 1.145 stambenih jedinica i 22 infrastrukturna objekta. Kroz stambenu komponentu programa osigurano je stambeno zbrinjavanje za 1.092 obitelji privremenih korisnika koji su napustili zauzetu imovinu čime je omogućen povrat imovine njihovim vlasnicima – stambeno zbrinjavanje je osigurano u kućama kupljenim preko APN-a (670), te dodjelom kompleta građevinskog materijala (422). Evaluaciju stambene komponente kredita za CEB provele su nevladine organizacije SDF i ZUNH.

CEB 2002. za povrat imovine i stambeno zbrinjavanje: U ožujku 2003. godine hrvatskoj je Vladi odobren novi kredit od strane CEB-a za financiranje novog projekta stambenog zbrinjavanja ukupne vrijednosti od oko 80 milijuna eura (584.702.000 kuna), od čega bi se zajmom CEB-a financiralo 50% te svote, a 50% iznosa iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Sredstva kredita koristit će se u 2003. i 2004. godini.

Projekt "Održivi povratak prognanika i izbjeglica: povrat imovine i stambeno zbrinjavanje" nastavlja se na prethodni projekt CEB-a u dijelu povrata imovine i stambenog zbrinjavanja. Njime se planira osigurati oko 3.968 stambenih jedinica za alternativni smještaj privremenih korisnika zauzete imovine i na taj način osigurati vlasnicima zauzetih objekata što prije ulazak u posjed imovine.

Kroz projekt bi se osiguralo slijedeće:

- (i) kupovina 1960 obiteljskih kuća preko državne Agencije za promet nekretnina (APN) koje će se dati u najam korisnicima,
- (ii) nabavka 2.008 kompleta osnovnog građevinskog materijala za obnovu oštećenih obiteljskih kuća ili stanova u državnom vlasništvu ili vlasništvu korisnika (328), te za izgradnju obiteljske kuće na građevinskom zemljištu u državnom vlasništvu ili u vlasništvu korisnika (1.680),
- (iii) potpore za samogradnju - sufinanciranje građevinskih radova za obnovu ili gradnju ukupno 2.008 stambenih jedinica predviđenih ovim projektom, te dodatnih 422 stambenih jedinica izgrađenih kroz prethodni projekt CEB 2000. godine - za ukupno 2.430 potpora za samogradnju,
- (iv) komunalni priključci i prateća infrastruktura za 2.430 stambenih jedinica izgrađenih ili obnovljenih kroz ovaj projekt i projekt CEB 2000. godine,
- (v) konzultantske usluge, projektiranje, nadzor i revizija dokumentacije za 2.008 stambenih jedinica koje će se graditi odnosno obnavljati kroz ovaj projekt.

Projektom će se direktno stvoriti uvjeti za održivi povratak za oko 3.968 obitelji izbjeglica, uglavnom povratnika iz SiCG i BiH, u imovinu koja im je vraćena u posjed na području 10 županija koje su bile zahvaćene ratom. Istodobno će se osigurati stambeno zbrinjavanje za oko 4.370 obitelji privremenih korisnika koji će napustiti zauzetu privatnu imovinu, većinom osobe izbjegle iz BiH koje će na taj način biti trajno zbrinute i lokalno integrirane. Na taj način projektom će se osigurati održivo konačno rješenje za ukupno 8.358 obitelji povratnika i izbjeglica, odnosno 23.200 osoba srpske i hrvatske nacionalnosti.

4. Upravljanje državnim stambenim fondom – revizija stanova, CARDS projekt

Zadnjim izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi predviđene su mjere za efikasnije upravljanje i kontrolu korištenja državnog stambenog fonda. Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo provelo je krajem 2001. reviziju APN imovine a revizija je ponovljena ove godine u kolovozu i rujnu. U tijeku je također revizija korištenja državnih stanova. Tijekom obiju revizija utvrđeno je odnosno utvrđuje se pravo korisnika na stambeno zbrinjavanje i najam državne imovine sukladno zadnjim izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi, a također se provodi postupak uknjižbe državne imovine na područjima posebne državne skrbi budući za većinu imovine taj postupak nije do sada proveden.

Iz fonda te državne imovine osigurava se dodatan stambeni fond za stambeno zbrinjavanje privremenih korisnika zauzete imovine i bivših nositelja stanarskog prava.

Vezano za imovinu kupljenu od APN-a, Ministarstvo je krajem 2001. godine provelo reviziju korištenja APN imovine – ukupno oko 4.600 stambenih jedinica kupljenih do sredine 2001., a na osnovu te revizije pokrenuti su postupci za iseljavanje i raskidanje ugovora o najmu s korisnicima kojima je završena obnova vlastitih domova.

Tijekom kolovoza i rujna ove godine Ministarstvo ponovno provodi reviziju za APN imovine koja je kupljena prije 2001. godine, ukupno 4.313 stambenih jedinica, kako bi se trenutnim korisnicima

utvrdilo pravo na korištenje te imovine prema odredbama Zakona o područjima posebne državne skrbi. Naime tim korisnicima nije utvrđeno pravo na korištenje državne imovine prema tom Zakonu i kroz postupak koji provodi Ministarstvo. Tijekom listopada pokrenut će se postupci za raskid ugovora o najmu s korisnicima koji nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje i njihovo iseljavanje.

Postupci iseljavanja pokrenuti su sredinom 2002. godine protiv korisnika oko 450 stanova i APN kuća kojima je završena obnova vlastite imovine. Postupci će se krajem ove godine pokrenuti protiv dodatnog broja korisnika za koje se utvrdi da nemaju pravo na stambeno zbrinjavanje prema odredbama zadnjih izmjena Zakona o područjima posebne državne skrbi.

Revizija državnih stanova provodi se u suradnji s Hrvatskim fondom za privatizaciju koje utvrđuje koja je imovina u državnom vlasništvu, dok Ministarstvo utvrđuje pravo trenutnih korisnika na najam državne imovine. Poseban problem predstavlja neutvrđeno i neproknjiženo vlasništvo nad velikim brojem stanova na područjima posebne državne skrbi.

Uknjižbu stanova u državnom vlasništvu provodi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo u suradnji s Hrvatskim fondom za privatizaciju i Državnim odvjetništvom. Postupak uknjižbe je trenutno u završnoj fazi za 3.600 stanova na području grada Vukovara koji provodi Fond za privatizaciju nakon što je utvrdio da se radi o državnoj imovini (bivši stanovi kombinata "Borovo"). Aktivnosti pripreme stanova za uknjižbu također se provode na području Sisačko-moslavačke županije gdje kroz jedan projekt iz programa CARDS 2001 u provedbi sudjeluje i nevladina organizacija ASB. Ove aktivnosti će se sukcesivno nastaviti i na ostalim područjima posebne državne skrbi.

Što se tiče kuća otkupljenih od APN-a, APN trenutno provodi postupak uknjižbe kupljene imovine kao državne imovine. APN treba također osigurati izmjere te imovine koja je potrebna kao tehnička pretpostavka za utvrđivanje iznosa zaštićene najamnine prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi.

Nakon provedenih postupaka uknjižbe te imovine kao državne, sklopit će se ugovori o najmu s korisnicima kojima je utvrđeno pravo na stambeno zbrinjavanje prema odredbama Zakona o područjima posebne državne skrbi. Do izdavanja ugovora o najmu korisnici dobijaju privremenu suglasnost za smještaj u državnu imovinu.

Od siječnja ove godine Ministarstvo također pokreće postupke za iseljavanje protiv korisnika organiziranog smještaja kojima je završena obnova vlastitih domova a odbijaju napustiti organizirani smještaj Ministarstva.

Cilj ovih aktivnosti je osigurati bolje i efikasnije upravljanje postojećim stambenim fondom, te osigurati dodatni stambeni fond za stambeno zbrinjavanje.

III. Stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava

1. Rješavanje bivših nositelja stanarskih prava koji se vraćaju na područja posebne državne skrbi

Sa zadnjim izmjenama Zakona o područjima posebne državne skrbi iz 2002. godine, hrvatska je Vlada definirala program stambenog zbrinjavanja izbjeglice koji nisu vlasnici stana ili kuće nego su živjeli u stanovima u društvenom vlasništvu a žele se vratiti ili su se već vratili u Republiku Hrvatsku na područja posebne državne skrbi.

Način i dinamika rješavanja tih osoba osigurana je kroz program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi kojega provodi Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo, a prema pravnom okviru iz Zakona o područjima posebne državne skrbi ("Narodne novine", br. 26/03, pročišćeni tekst) – prema kriterijima i modelima predviđenim tim Zakonom, a kako je navedeno u poglavlju II. *Program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi.*

Kako povratnici koji su bivši nositelji stanarskog prava nisu u prioritetu za rješavanje prema Zakonu o područjima posebne državne skrbi, Vlada Republike Hrvatske je u svibnju ove godine donijela poseban zaključak prema kojem do rujna ove godine treba započeti njihovo stambeno zbrinjavanje na područjima posebne državne skrbi.

Rješavanje bivših nositelja stanarskog prava koji se trajno vraćaju na područja posebne državne skrbi već je započelo dodjelom prava na stambeno zbrinjavanje i to najmom državnih stanova i državnih APN kuća sukladno Zakonu o područjima posebne državne skrbi. Kako bivši nositelji stanarskog prava nisu trenutno razdvojeni od ostalih korisnika stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi, u ovom trenutku ne možemo dati točan podatak o broju stambeno zbrinutih. Točni podaci će biti dostupni krajem godine. Potrebne stambene jedinice osigurati će se kroz aktivnosti opisane u poglavlju II. *Program stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi.*

Vezano za rješavanje ove skupine izbjeglica i povratnika na područja posebne državne skrbi, za njih će se primijeniti isti obrasci zahtjeva i postupak podnošenja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje kao i za korisnike izvan područja posebne državne skrbi, a kako je predviđeno *Provedbenim planom stambenog zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici stana ili kuće, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu na područjima Republike Hrvatske koja su izvan područja posebne državne skrbi* Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo od 12. srpnja 2003. godine. Medijska kampanja koju će Ministarstvo započeti tijekom listopada ove godine, obuhvatit će i informiranje potencijalnih korisnika koji se vraćaju na područja posebne državne skrbi.

2. Rješavanje bivših nositelja stanarskih prava koji se vraćaju u područja Republike Hrvatske izvan područja posebne državne skrbi

U svrhu olakšavanja povratka u Republiku Hrvatsku izbjeglica - bivših nositelja stanarskog prava koji se vraćaju na područja Republike Hrvatske izvan područja posebne državne skrbi Vlada je 12. lipnja 2003. godine donijela Zaključak o načinu stambenog zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici kuće ili stana, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu (bivši nositelji stanarskog prava) na područjima Republike Hrvatske, koja su izvan područja posebne državne skrbi («Narodne novine», br. 100/03).

Time je postavljen pravni okvir za rješavanje bivših nositelja stanarskog prava koji su živjeli izvan područja posebne državne skrbi, pri čemu je Vlada našla rješenje unutar postojećeg zakonodavnog sustava i pozitivnih propisa Republike Hrvatske i vodeći se humanitarnim aspektom situacije u kojoj su se našle izbjeglice iz Hrvatske i povratnici koji su bivši nositelji stanarskog prava.

Za realizaciju stambenog zbrinjavanja prema Zaključku Vlade zaduženo je Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), koje je detaljno razradilo provedbu tog Zaključka te pripremlilo Provedbeni plan stambenog zbrinjavanja povratnika koji nisu vlasnici stana ili kuće, a živjeli su u stanovima u društvenom vlasništvu na područjima Republike Hrvatske koja su izvan područja posebne državne skrbi (nadalje: Provedbeni plan) koji je 12. srpnja 2003. godine donio ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Odmah su počele pripremne aktivnosti za provedbu Zaključka Vlade i Provedbenog plana Ministarstva. Provedbeni plan dostavljen je i predstavnicima međunarodne zajednice u Zagrebu, koji su konzultirani o njegovu sadržaju, a kako bi se od početka osigurala puna transparentnost programa.

Opći uvjeti za ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje postavljeni kroz zaključak Vlade istovjetni su uvjetima za stambeno zbrinjavanje propisano Zakonom o područjima posebne državne skrbi, i to:

- Povratak: Stambeno će se zbrinuti povratnici koji se žele vratiti i trajno živjeti u Republici Hrvatskoj, bez obzira nalaze li se izvan ili u Republici Hrvatskoj, odnosno nisu napuštali Republiku Hrvatsku.
- Imovina: Uvjet za stambeno zbrinjavanje je da povratnici nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području RH ili na području država nastalih raspadom bivše SFRJ, ili da iste nisu prodali, darovali ili na bilo koji način otuđili nakon 8. listopada 1991. godine, odnosno da nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Stambeno će se zbrinuti povratnici koji se žele vratiti i trajno živjeti u Republici Hrvatskoj, bez obzira da li se nalaze izvan ili u Republici Hrvatskoj, i to pod uvjetom da nemaju u vlasništvu ili suvlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske ili na području država nastalih raspadom bivše SFRJ, ili da iste nisu prodali, darovali ili na bilo koji način otuđili nakon 8. listopada 1991. godine, odnosno da nisu stekli pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Program predviđa dva modela stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava:

- a) Zaštićeni najam stana u vlasništvu države izvan područja posebne državne skrbi pod istim uvjetima kao i za druge bivše nositelje stanarskog prava koji nisu napuštali stanove tijekom rata i korisnike programa stambenog zbrinjavanja na područjima posebne državne skrbi (najamnina u iznosu manjem od 0,5 EUR po m²). Stanove će država kupiti preko Agencije za promet nekretnina (APN) ili će ih izgraditi kroz program društveno poticane stanogradnje.
- b) Kupnja vlastitog stana uz plaćanje kroz dugoročnu obročnu otplatu pod povoljnim uvjetima, a u skladu sa Zakonom o društveno poticajnoj stanogradnji.

Provedba programa stambenog zbrinjavanja predviđena Provedbenim planom

Na osnovu tih kriterija razrađen je sadržaj, postupak i način podnošenja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, te aktivnosti koje treba poduzeti Ministarstvo za provedbu programa, a kako slijedi:

1. *Zahtjevi za stambeno zbrinjavanje* podnose se Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo – Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice (nadalje: Uprava), osobno ili poštom, zaključno do 31. prosinca 2004. godine. Zahtjevi će se moći predati i diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske ili preko UNHCR-a.

Uprava je izradila tipski obrazac zahtjeva za stambeno zbrinjavanje koji će se distribuirati u medijskoj kampanji. Zahtjev bi trebao okvirno sadržavati: (i) podatke za nekadašnjeg nositelja stanarskog prava i članove njegovog obiteljskog domaćinstva uključujući podatak o trenutnom boravku; (ii) podatke o stanu u društvenom vlasništvu kojeg su koristili uključujući dokaz da su nekada koristili stan u društvenom vlasništvu, ugovor o davanju stana na korištenje odnosno dodjeli stanarskog prava, rješenje suda; (iii) izjava da se žele vratiti i živjeti u RH, (iv) izjava da nemaju imovine (kuća ili stan), (v) u zahtjevu trebaju navesti mjesto gdje bi se željeli vratiti, (vi) koji oblik stambenog zbrinjavanja žele – kupnja stana ili najam.

Podnositelj se pismom obavještava hoće li biti stambeno zbrinut i uvršten na listu za davanje državnog stana u najam. Podnositelj čiji je zahtjev odbijen može podnijeti prigovor posebnom povjerenstvu za razmatranje prigovora koje imenuje ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo. Članovi Povjerenstva za razmatranje prigovora su predstavnici Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, Državnog odvjetništva i Ministarstva rada i socijalne skrbi, te dva pridružena člana od predstavnika grada ili općine i regionalne uprave (županije). Promatrači rada Povjerenstva su do tri nevladine organizacije. U konačnici, podnositelj zahtjeva može putem tužbe redovnom sudu zahtijevati stambeno zbrinjavanje od strane Ministarstva.

2. Pribavljanje stanova: Stanovi za stambeno zbrinjavanje povratnika prema ovome Zaključku osigurat će se u pravilu izgradnjom stanova. Prema Odluci Vlade RH od 12.06.2003. ("Narodne novine", br. 100/03) Ministarstvo će u ime Republike Hrvatske kupiti od APN-a određeni broj novoizgrađenih stanova na obročnu otplatu za davanje u najam povratnicima izvan područja posebne državne skrbi.

Stambeno zbrinjavanje povratnika osigurat će se u prvom redu na onim područjima Republike Hrvatske (općinama i gradovima) gdje su te osobe prije imale prebivalište, odnosno koristile stan u društvenom vlasništvu. Ako to nije moguće, odgovarajuće stambeno zbrinjavanje osigurat će se na drugim područjima Republike Hrvatske, u skladu s raspoloživošću useljivog stambenog prostora.

Na onim područjima koja su izvan područja posebne državne skrbi na kojima se neće graditi stanovi prema Zakonu o društveno poticanoj stanogradnji, za potrebe stambenog zbrinjavanja povratnika Ministarstvo će u skladu s iskazanim potrebama i raspoloživim sredstvima kupiti određeni broj stanova od fizičkih ili pravnih osoba. Za upravljanje, korištenje i raspolaganje kupljenim stanovima, odnosno za davanje tih stanova u najam povratnicima, ovlašteno je Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

Sredstva za kupnju stanova u skladu s Odlukom Vlade osiguravaju se u državnom proračunu u okviru proračunskih pozicija Ministarstva, počevši od 2004. godine. U proračunu za 2004. godinu planiraju se sredstva u iznosu od 60 milijuna kuna za gradnju odnosno nabavku oko 1.500 stanova za stambeno zbrinjavanje povratnika.

Okvirno, za kupnju stanova POS-a koji bi se dali u najam povratnicima, na svakih 100 stanova prosječne površine 60-tak m², u državnom je proračunu potrebno osigurati:

- jednokratno, za plaćanje učešća kod kupnje – oko 800.000 EUR-a ili oko 6 milijuna kuna,
- godišnje, za otplatu anuiteta (do cca 20-tak god.) – oko 250.000 EUR-a ili oko 2 milijuna kuna.

Planirani rok za provedbu stambenog zbrinjavanja je kraj 2006. godine, ali taj rok ovisit će u prvom redu o broju zahtjeva i raspoloživim sredstvima.

3. Operativna provedba programa stambenog zbrinjavanja sadrži slijedeće aktivnosti koje su trenutno u pripremi i čija provedba će početi već od kraja kolovoza 2003. godine:

- Medijska kampanja - informiranje potencijalnih korisnika
- Uspostava informatičkog sustava za praćenje i izvješćivanje o tijeku procesa
- Podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje
- Obrada zahtjeva, provjera i odobravanje stambenog zbrinjavanja
- Uspostava transparentnog postupka priziva (postupka prigovora podnositelja zahtjeva)
- Pribavljanje potrebnih stanova / kupnja stanova za povratnike
- Davanje stanova u najam - sklapanje ugovora o najmu stana, odnosno prodaja stanova POS-a
- Uspostava sustava upravljanja i održavanja stanova, odnosno stambenih zgrada
- Uspostava sustava naplate i praćenja plaćanja najamnina i drugih troškova stanovanja
- Kontinuirano izvješćavanje o tijeku provedbe

Provedba medijske kampanje planira se u Republici Hrvatskoj, te u Srbiji i Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini gdje je smješten najveći broj izbjeglica iz Hrvatske. Medijska kampanja trenutno se priprema, a za njenu provedbu zatražena je potpora i suradnja međunarodnih organizacija u prvom redu UNHCR-a kao međunarodne organizacije za izbjeglice te neprofitnih nevladinih organizacija odnosno udruga – NGO-a. Početkom rujna 2003. godine objavit će se javni poziv i službeno započeti kampanja koja za cilj ima informirati potencijalne povratnike o mogućnostima njihovog stambenog zbrinjavanja i povratka u Hrvatska.

Na osnovu podnesenih zahtjeva za stambeno zbrinjavanje Uprava će izraditi mjerodavnu listu osoba i njihovih obitelji koje bi se trebale stambeno zbrinuti, utvrđuje se način stambenog zbrinjavanja (vlasništvo ili najam), te područja zbrinjavanja odnosno lista općina i gradova u kojima je potrebno osigurati određeni broj stanova.

Ministarstvo će utvrditi operativnu provedbu stambenog zbrinjavanja na temelju obrađenih zahtjeva za stambeno zbrinjavanje i utvrđene mjerodavne liste osoba, pri čemu će se naročito utvrditi: broj osoba i članova njihovih obitelji koji će se stambeno zbrinjavati, načini stambenog zbrinjavanja (vlasništvo ili najam), područja stambenog zbrinjavanja po općinama i gradovima, procjena sredstva koja je potrebno osigurati za provedbu Plana u državnom proračunu po pojedinim godinama do zaključno 2006. godine, plan kupnje odnosno pribavljanja stanova za najam povratnicima po pojedinim godinama do zaključno 2006. godine.

U skladu s utvrđenim operativnim planom Ministarstva, APN će u suradnji s Ministarstvom izraditi Provedbeni program POS-a za 2004., 2005. i 2006. godinu, prema gradovima i općinama, kao i program osiguravanja stanova za druga područja na kojima se neće graditi stanovi POS-a. Na temelju operativnog plana i Provedbenog programa POS-a i prema dinamici izgradnje stanova POS-a, a u skladu s potrebama i raspoloživim sredstvima, Ministarstvo će kupovati stanove od APN-a, a iznimno na onim područjima RH gdje se neće graditi stanovi POS-a kupovat će stanove od drugih pravnih i fizičkih osoba.

U 2004. godini planira se stambeno zbrinjavanje za oko 1.500 bivših nositelja stanarskih prava. Za gradnju i kupovinu stanova za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskih prava u proračunu za 2004. godinu planira se oko 60 milijuna kuna.

Kako u ovom trenutku Ministarstvo još nije započeo postupak podnošenja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, nemamo podataka o broju potencijalnih korisnika. Prvi podaci se očekuju do kraja 2003. godine.

U cilju prikupljanja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje i informiranje svih zainteresiranih korisnika, prioritet je u ovom trenutku započeti medijsku kampanju i prikupiti dovoljan broj zahtjeva za stambeno zbrinjavanje do kraja godine. Manjem broju izbjeglica u SiCG i BiH te povratnika u Hrvatskoj Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice uputit će i direktna pisma obavijesti s obrascem zahtjeva za stambeno zbrinjavanje. Naime kao tijelo koje direktno skrbi o povratnicima i povratak izbjeglica, Uprava raspolaže zahtjevima za povratak u Hrvatsku izbjeglica privremeno smještenih u SiCG i BiH te podacima o izbjeglicama koje su se već vratile u Hrvatsku, a na dijelu tih zahtjeva i registriranih povrataka postoji podatak da su osobe bili bivši nositelji stanarskog prava. Slanje tih obavijesti planirano je od listopada 2003. godine kako bi se pripremio i riješio dovoljan broj zahtjeva za planirano stambeno zbrinjavanje u 2004. godini. Istodobno započet će i medijska informativna kampanja u Hrvatskoj a osobito u inozemstvu u SiCG i BiH usmjerena na podnošenje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje i povratak izbjeglica. U tijeku su pripreme medijske kampanje, koja će se provesti u suradnji s UNHCR-om slično modelu medijske kampanje provedene 2001. godine vezano za podnošenje zahtjeva za obnovu.

Ovim programom stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava hrvatska je Vlada zaokružila paket zakonodavnih i administrativnih instrumenata i mehanizama vezanih za osiguravanje uvjeta povratka svih izbjeglica koji se žele vratiti u Hrvatsku.

IV. Obnova stambenog fonda i infrastrukture

U posljednje tri godine u Hrvatskoj je, između ostalih mjera za ubrzanje povratka prognanih i izbjeglih, intenzivirana obnova stambenog fonda i osnovne infrastrukture koju provodi Republika Hrvatska preko Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, i to osobito za manjinske povratnike. Za te je potrebe Vlada osigurala dodatno financiranje kako iz proračuna tako i iz kreditnih sredstava. Samo u obnovu stambenog fonda Hrvatska je od 2000. do kraja 2003. godini uložila odnosno ulaže oko 3,99 milijardi kuna, čime je do sada obnovljeno oko 28.340 u ratu oštećenih i razorenih stambenih jedinica. Do sada je u Hrvatskoj obnovljeno ukupno 123.020 oštećenih i razorenih kuća i stanova za što je utrošeno 13,8 milijardi kuna.

U 2003. godini obnavlja se 8.000 stambenih jedinica u što Vlada ulaže oko 1,03 milijuna kuna. Procjenjuje se da su većina korisnika obnove ove godine povratnici srpske nacionalnosti – oko 75% od ukupno 8.000 korisnika, a u programu obnove 2004. godine koji započinje već u jesen ove godine očekuje se da ih bude više od 80%.

Od trenutno preostalih ukupno 17.000 zahtjeva za obnovu koje još treba riješiti, 11.200 zahtjeva odnosi se na zahtjeve koje su 2001. godine podnijele izbjeglice iz Hrvatske privremeno smještene u SCiG i BiH. Više od 5,556 (33,9%) tih zahtjeva do sada je riješeno i korisnicima je utvrđeno pravo na obnovu. Dio tih stambenih jedinica već je obnovljen ili je trenutno u procesu obnove.

1. Obnova stambenog fonda

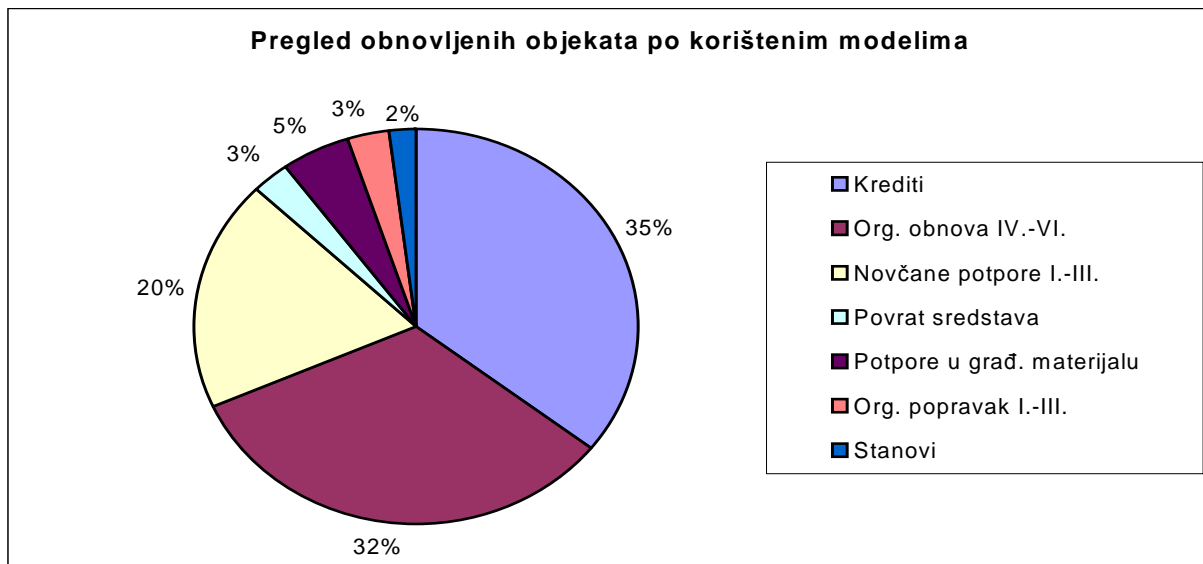
Prema podacima Državne komisije za popis i procjenu ratnih šteta u Republici Hrvatskoj evidentirane su ratne štete na oko 196.000 stambenih jedinica (obiteljske kuće i stanovi). Do sada je u Hrvatskoj ukupno obnovljeno 123.020 u ratu oštećenih i razorenih kuća i stanova za što je utrošeno oko 13,8 milijardi kuna.

U pravitku tablice:

Pregled aktivnosti obnove stambenog fonda po godinama i utrošenim sredstvima (Dodatak 3.)

Pregled obnove na stambenom fondu po županijama i korištenim modelima obnove (Dodatak 4.)

Od ukupnog broja oštećenih stambenih jedinica svi nisu predmet obnove, jer se procijenjene štete odnose i na kuće za odmor, nenaseljene objekte, objekte u izgradnji, te slučajeve gdje vlasnik traži obnovu dva ili više objekata (jedan se obnavlja), ili je oštećena nekretnina prodan drugim osobama i dr.

U odnosu na korištene modele obnove, najveći broj objekata obnovljen je:

- kreditnim bespovratnim sredstvima u razdoblju od 1992. do 1995. godine odnosno prije donošenja Zakona o obnovi i uspostave sustava organizirane obnove od strane države (obnovu kreditnim sredstvima izvodili su sami korisnici) – 42.798 objekata (34,8%),
- organiziranom obnovom kuća viših stupnjeva oštećenja (IV. do VI.) – 40.478 objekata (32,9%),
- novčanim potporama za popravak objekata nižeg stupnja oštećenja (I. do III.) – 24.381 objekata (19,9%).

Uz programe obnove i popravka provodi se i program opremanje domaćinstava, od 2000. godine predmetima kućanstva (namještaj) a ranijih godina predmetima kućanstva ili pripadajućim novčanim sredstvima.

2. Obnova komunalne i socijalne infrastrukture

U cilju bržeg povratka, kao i razvitka ratom stradalih područja, paralelno s programima obnove stambenih jedinica, provode se i programi obnove objekata javne namjene. Obnova infrastrukture značajnije se počela provoditi tek od 1998. godine kada je jasno uočeno da obnova samo stambenog fonda nije dovoljna za povratak ljudi. Neobnovljena infrastruktura je u nekim mjestima tada postala čak prepreka povratku. Osobito je obnova infrastrukture intenzivirana nakon 2000. godine što se jasno vidi iz izdvojenih proračunskih sredstava za te namjene.

Na područjima posebne državne skrbi izgrađenost infrastrukturne, posebno komunalne bila je i prije rata nezadovoljavajuća. Tijekom rata i okupacije tih područja, većina tih objekata je bila uništena, devastirana ili je zbog neodržavanja i dotrajalosti postala nefunkcionalna. Zbog toga obnova osnovne komunalne i socijalne infrastruktura ima uvelike razvojni karakter jer su izgrađeni infrastrukturni objekti i dovedeni infrastrukturni priključci i u područja gdje nisu ranije postojali.

Obnova i izgradnja objekata komunalne infrastrukture: Programom obnove i izgradnje objekata komunalne infrastrukture obuhvaćena je obnova i sanacija u ratu oštećenih ili uništenih objekata komunalne infrastrukture. Aktivnostima obnove u razdoblju 2000. god. do danas, obuhvaćena su ukupno 194 objekta, od čega su radovi obnove i sanacije završeni na 113 objektu u vrijednosti 140.303.739,60 kn, a u tijeku su na još 81 objektu u vrijednosti 64.464.817,68 kn.

Princip prioriteta objekata obnove određuju županijska poglavarstva na osnovu iskazanih potreba općina i gradova na svom području, a pod uvjetom raspolaganja sa svom potrebnom tehničkom dokumentacijom za izvođenje radova.

U privitku je tablica:

Pregled obnove objekata komunalne infrastrukture od 2000. do lipnja 2003. godine na područjima posebne državne skrbi (Dodatak 5.).

Obnova školskih objekata: Ratne štete evidentirane su na 334 školska objekta. Do sada je potpuno obnovljena i predano na uporabu i korištenje 197 objekta, za što je utrošeno oko 600 milijuna KN. Obnovljeni objekti opremaju se potrebnom opremom i namještajem.

Obnova školskih objekata provodi se kroz dva programa. Prvi program se temelji isključivo na sredstvima državnog proračuna i njime je do sada obnovljeno 128 školskih objekta, a u tijeku su radovi na još jednom objektu. U drugom programu se uz proračunska sredstva koriste i kreditna sredstva Razvojne banke Vijeća Europe (CEB) u omjeru 50%:50% sredstva državnog proračuna i kreditna sredstva CEB-a. Ovim su programom do sada obnovljeno 69 objekata, a u obnovi su još 4 objekta. U tijeku je također priprema novog kreditnog programa CEB V, koji će obuhvatiti obnovu i izgradnju 140 školskih objekata u vrijednosti planiranih radova od oko 976 milijuna kuna. Prioritete za obnovu školskih objekata utvrđuje Ministarstvo prosvjete i sporta.

U prilogu je tablica:

Pregled obnove školskih objekata na područjima posebne državne skrbi (Dodatak 6.)

3. Sudjelovanje međunarodnih donacija u obnovi

Međunarodne organizacije su do sada donatorskim sredstvima popravile ili obnovile ukupno oko 10.000 stambenih objekata, od čega se najveći broj odnosi na popravke obiteljskih kuća nižih stupnjeva oštećenja. Ukupni doprinos međunarodne zajednice obnovi u Hrvatskoj iznosi oko 7,5 %.

Međutim, ovdje treba istaknuti osobiti doprinos Europske unije i to kako u smislu ukupne pomoći najprije u osnovnom zbrinjavanju prognanika i izbjeglica a potom i njihovu povratku, pri čemu je osobito značajan doprinos ukupnoj obnovi u ratu oštećenog stambenog fonda i infrastrukture – sa ukupno oko 385 milijuna eura donacija do kraja 2002. godine uloženi u različite programe pomoći Europska komisija je najveći donator u Hrvatskoj do sada. Organizacija Arbeiter-Samariter-Bund – ASB (Njemačka) koja je glavni provedbeni partner Europske komisije u Hrvatskoj, kroz programe pomoći OBNOVA i CARDS sudjeluje u obnovi još od 1996. godine. ASB obnavlja kuće svih stupnjeva oštećenja poštujući u potpunosti hrvatske standarde obnove, a također u odnosu na sve druge donator u Hrvatskoj obnavlja svake godine najveći broj stambenih objekata.

Pored ASB-a, obnovu obiteljskih kuća viših stupnjeva oštećenja provode u manjem obimu Norwegian People's Aid – NPA (Norveška) i Swiss Agency for Development and Cooperation / Swiss Humanitarian Aid – SHA/SDC, obje vladine organizacije. Deutsche Gesellschaft fuer Technische Zusammenarbeit – GTZ (Njemačka), također vladina organizacija, sudjelovao je u programu stambenog zbrinjavanja izgradnjom 25 obiteljskih kuća za alternativni smještaj u Gračacu.

S najznačajnijim donatorima koji sudjeluju u programu obnove i povratka Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo potpisalo je sporazume o partnerstvu, i to sa slijedećim organizacijama: ASB, SHA/SDC, NPA, GTZ, koje su gore spomenute, te ADRA, THW (Njemačka), IRC, ARC i USAID (Sjedinjene Američke Države). Cilj potpisivanja ovih sporazuma je uspostava koordinacije u planiranju i provedbi aktivnosti obnove i popravaka, te razmjena podataka i informacija značajnih za provedbu programa obnove i povratka.

Pomoć povratku izbjeglica i prognanika značajan je segment CARDS programa koji stavlja naglasak na ekonomsko oživljavanje i stvaranje uvjeta za održivi razvoj na područjima povratka. U razdoblju od 2001. do 2003. godine, Europska komisija izdvojila je 52,2 milijuna € za razvoj područja pogođenih ratnim djelovanjima, a daljnjih 13 milijuna € predviđeno je za te namjene iz proračunske godine 2004 CARDS programa.

4. Obnova stambenog fonda u razdoblju 2000. do 2003. godine

Obnovom je u razdoblju od 2000. do kraja 2003. godine obuhvaćeno ukupno 30.000 stambenih jedinica, od čega je do sada 28.400 završeno i predano vlasnicima.

Od tog ukupno predviđenog broja u razdoblju od 2000. godine do sada obnovljeno je ukupno 28.400 kuća i stanova čime je omogućen povratak za 85.000 osoba. Svi korisnici kojima je završena obnova njihovih kuća i stanova dobili su također predmete kućanstva za osnovno opremanje domaćinstva (namještaj).

Obnova preostalih stambenih jedinica bit će završena najvećim dijelom do kraja listopada ove godine, kada će završiti obnova obiteljskih kuća najviših stupnjeva oštećenja koje se obnavljaju modelom organizirane obnove.

Potrebno je istaknuti slijedeće:

- U ovom razdoblju po prvi put značajnije su korištena domaća i inozemna kreditna sredstva.
- Podmireni su naslijeđeni dugovi prema izvođačima radova, i to najvećim dijelom u 2000. godini zbog čega je te godine bio smanjen opseg ukupne obnove.
- Bitno je ažurirana isplata novčanih potpora i povrat vlastito uloženi sredstava u obnovu. Do 2000. godine isplaćeno je 12.772 novčanih potpora za popravak, te oko 200 povrat vlastito uloženi sredstava. U razdoblju od 2000. do 2003. godine isplaćeno je 9.518 novčanih potpora za popravak i čak 3.100 povrata vlastito uloženi sredstava u obnovu.
- Povećanim opsegom radova obnove ukinute su sve ranije liste prioriteta i bitno je skraćeno čekanje za bilo koji model obnove. U programu organizirane obnove objekti korisnika uvode se u radove obnove najkasnije u roku od godinu dana od datuma izdavanja rješenja.

Pored navedenih fizičkih pokazatelja o provedbi programa obnove, još značajniji je napredak postignut u postupku utvrđivanja prava na obnovu i transparentnosti ukupnog procesa:

- Ukinute su liste prioriteta i svi objekti korisnika uvode se u radove obnove najkasnije u roku od godinu dana od datuma izdavanja rješenja.
- Izmjenama i dopunama Zakona o obnovi 2000. godine ukinute su i izmijenjene odredbe koje su imale ili su mogle imati diskriminirajući karakter prema bilo kojim korisnicima prava na obnovu, a u tom smislu je i ujednačena praksa postupanja te ubrzano izdavanje rješenja o pravu na obnovu u svim uredima državne uprave na županijskoj razini nadležnima za poslove obnove.
- Uspješno je provedena medijska kampanja u zemlji i inozemstvu vezana za propisani krajnji rok za podnošenje zahtjeva za obnovu 31. prosinca 2001. godine, a u suradnji s uredom UNHCR-a i Ministarstvom vanjskih poslova. U tijeku medijske kampanje zaprimljeno je oko 26.000 zahtjeva za obnovu, kojih su najvećim dijelom podnijele hrvatske izbjeglice smještene u SiCG (16.383), zatim BiH (1.300), uglavnom srpske nacionalnosti.
- Bitno je smanjen administrativno birokratski pristup i eventualna opstrukcija pri izdavanju rješenja.
- Intenzivirana je suradnja i koordinacija rada s međunarodnim donatorima koji sudjeluju u programu obnove i povratka te je u tu svrhu potpisano devet sporazuma o partnerstvu.
- Unaprijeđena je suradnja i koordinacija aktivnosti s nevladinim organizacijama uključenima u programe obnove, osobito sa slijedećim organizacijama i udrugama: Zajednica prognanika i povratnika Hrvatske, Srpski demokratski forum – SDF, Dalmatinski odbor solidarnosti – DOS i dr.

5. Rješavanje preostalih zahtjeva za obnovu u 2003. godini

Prema podacima ureda državne uprave nadležnih za poslove obnove, preostalo je ukupno oko 17.000 neriješenih zahtjeva za obnovu što je ukupni preostali broj potencijalnih korisnika prava na obnovu. Radi se o zahtjevima po kojima još nije doneseno rješenje kojim se utvrđuje pravo na obnovu, ili na stambenoj jedinici iz zahtjeva nisu do sada provedene nikakve aktivnosti obnove i popravka.

Od toga je oko 11.200 zahtjeva podneseno u 2001. godine i to većina u Srbiji i Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini od hrvatskih izbjeglica koje su još uvijek izvan Hrvatske, a ostatak od oko 5.800 zahtjeva podneseno je između 1997. i 1999. godine – od tih posljednjih tek se manji broj može pozitivno riješiti jer podnositelji nisu vlasnici oštećenih stambenih objekata ili nisu prebivali u objektima čiju obnovu traže, primjerice vikend kuće, objekti u izgradnji i dr.

Pored navedenog broja, evidentirano je još oko 5.500 zahtjeva gdje je već proveden popravak ili obnova objekta u organizaciji samog vlasnika (koji traže isplatu povrata vlastito uloženi sredstava u obnovu) ili od strane međunarodnih donatora, te manji broj duplih zahtjeva i zahtjeva podnesenih izvan krajnjeg roka za podnošenje zahtjeva, zahtjeva za opremanje i dr.

U 2001. godini u Srbiji i Crnoj Gori podneseno je ukupno 16.383 zahtjeva za obnovu, a trenutno stanje tih zahtjeva je slijedeće:

- za 4.826 zahtjeva izdana su rješenja o pravu na obnovu (dio već uveden u program i aktivnosti obnove), a još oko 730 uključeno je u različite donatorske programe obnove – ukupno riješeno 5.556 (33,9%);
- za 4.006 nepotpunih zahtjeva (24,5%) uredi državne uprave u županijama uputili su podnositeljima obavijesti o dopuni zahtjeva s jasno naznačenim podacima i dokazima koji nedostaju svakom od zahtjeva preko Srpskog demokratskog foruma – SDF;
- 3.283 podnositelja zahtjeva (20%) izjasnilo se za isplatu protuvrijednosti u novcu umjesto obnove stambenih objekata; njima je Ministarstvo preko SDF-a uputilo dopis s preciznim pojašnjenjem postupka zamjene obnova – novac;
- za 3.543 zahtjeva (21,6%) nepoznate su adrese boravišta njihovih podnositelja – SDF ih nije pronašao na privremenim adresama navedenim u zahtjevima za obnovu i u tijeku je utvrđivanje njihova mjesta boravka.

Na taj način uspostavljena je komunikacija sa svim podnositeljima zahtjeva za obnovu s poznatim adresama boravka, a u cilju bržeg prikupljanja potrebnih dokaza i izdavanja rješenja o pravu na obnovu.

U cilju rješavanja preostalih zahtjeva za obnovu poduzete su i slijedeće mjere:

- U suradnji s uredom UNHCR-a i SDF-a organizirana je baza podataka sa zahtjevima za obnovu zaprimljenim u SiCG, prema kojoj se prati postupak i dinamika donošenja rješenja te razmjenjuju podaci.
- U suradnji s UNHCR-om dan je prioritet rješavanju zahtjeva za obnovu podnositeljima koji su privremeno smješteni u kolektivnim centrima u SiCG.
- U tijeku je slanje obavijesti podnositeljima koji borave i u ostalim europskim i izvaneuropskim zemljama.
- U suradnji s Ministarstvom pravosuđa, uprave i lokalne samouprave nadležnog za rad i ustroj Ureda državne uprave u županijama, Ministarstvo odnosno Uprava za obnovu održala je u ožujku sastanak sa predstojnicima svih navedenih Ureda radi ubrzanja izdavanja rješenja i jednoobraznog postupanja po podnesenim zahtjevima.
- U Uredima državne uprave nadležnim za poslove obnove povećan je broj izvršitelja na poslovima obnove, a za Urede sa većim brojem neriješenih zahtjeva koristi se prekovremen rad, odnosno rad izvan radnog vremena. Oni dnevno izvješćuju Ministarstvo o broju izdanih rješenja, a pored toga njihov rad redovito nadziru službe Ministarstva.
- Intenzivirana je suradnja sa nevladinim organizacijama u cilju brže i efikasnije komunikacije sa korisnicima podnositelja zahtjeva za obnovu.
- Do kraja godine planira se završetak svih upravno-pravnih postupaka izdavanja rješenja po uredno podnesenim zahtjevima za obnovu (poznata adresa privremenih boravišta i odaziv podnositelja na zatraženu dopunu). Ured državne uprave Bjelovarsko-bilogorske županije je već završio postupak izdavanja rješenja, a za oko mjesec očekuje se da će isto provesti uredi u Zagrebačkoj i Virovitičko-podravskoj županiji. Najveći broj neriješenih zahtjeva je u Šibensko-kninskoj, Zadarskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji, gdje se okončanje upravno-pravnih postupaka očekuje najkasnije u ožujku 2004. godine.

Rezultat poduzetih aktivnosti je povećan opseg izdavanja rješenja o pravu na obnovu osobito od početka ove godine.

U 2002. godini ukupno je izdano 15.175 rješenja – mjesečni prosjek od 1.264 rješenja. Od početka ove godine izdano je ukupno 20.672 rješenja, što je za 36% više nego ukupan broj rješenja izdan u cijeloj prošloj godini.

Povećan opseg izdavanja rješenja bilježi se osobito od travnja ove godine kada je izdano 2.494 rješenja (u travnju prošle godine izdano je svega 1.148 rješenja), u svibnju 2.828, u lipnju 2.913, u srpnju 3.139 rješenja, u kolovozu 2.142, a u rujnu 2.632 rješenja, ukupno od travnja do kraja rujna 2003. godine

15.897 rješenja. U narednim mjesecima očekuje se zadržavanje mjesečnog prosjeka na oko 3.000 rješenja.

6. Provedba programa obnove stambenog fonda u 2003. godini

Novčane potpore isplaćene od siječnja do sredine rujna 2003. godine za ukupno 2.693 korisnika:

- Novčane potpore za popravak oštećenih objekata I.do III. stupnja primilo je 2.094 korisnika u iznosu od 25.508.779 kn, a do kraja godine planira se isplata za još oko 520 korisnika.
- Novčana sredstva za povrat vlastito uloženi sredstava u obnovu primilo je 599 korisnika u iznosu od 22.500.976 kn, a do kraja godine planira se isplata za još 200 korisnika.

Organizirana obnova obiteljskih kuća IV.do VI. stupnja oštećenja: Obnova je u završnoj fazi za 3.300 stambenih jedinica, odnosno u tijeku su tehnički pregledi i primopredaja objekata njihovim vlasnicima. Problem u provedbi programa predstavljala je činjenica da je oko 500 korisnika obnove bilo nedostupno, te se za njihovo pronalaženje koristila pomoć i posredovanje SDF-a kako bi se uspostavio kontakt s vlasnicima prije početka obnove njihovih objekata.

Obnova stanova u višestambenim zgradama: Ove godine planirana je obnova ukupno 1.600 oštećenih stanova u višestambenim zgradama, većina u gradu Vukovaru te u Pakracu, Lipiku, Gospiću i Slunju. Obnova je u tijeku na 975 stanova, a u međuvremenu je završena na 150 stanova. Za preostalih 475 stanova u tijeku su pripreme za gradnju.

U programu obnove za 2004. godini koji treba početi već tijekom jeseni ove godine, planira se obnova oko 9.000 stambenih jedinica svih stupnjeva oštećenja, od čega oko 4.000 organiziranom obnovom obiteljskih kuća od viših stupnjeva oštećenja, 3.500 novčanih potpora – potpore za popravak i povrat vlastito uloženi sredstava, i oko 1.500 oštećenih stanova u višestambenim zgradama.

Hrvatska je Vlada nedavno potpisala sporazumom o zajmu s Europskom investicijskom bankom (EIB) namijenjen u najvećem dijelu za intenziviranje obnove i izgradnje objekata osnovne komunalne i socijalne infrastrukture, a kako bi se ubrzao povratak preostalih izbjeglica i prognanika, njihov ostanak u mjestima povratka te gospodarski razvitak ratom stradali područja. Ukupna vrijednost programa je 100 milijuna eura, od čega su 50 milijuna eura iz kreditna sredstva EIB-a, a 50 milijuna eura su sredstva hrvatskog državnog proračuna.

Na osnovu preostalih zahtjeva za obnovu i planirane obnove za slijedeću godinu, procjenjujemo da će ovim aktivnostima u najznačajnijoj mjeri biti priveden kraju program obnove u ratu oštećenih stambenih jedinica najvećim dijelom do kraja 2004. godine, a preostali broj stambenih jedinica završit će se u 2005. godini čime će biti u potpunosti završen program obnove stambenog fonda.

V. Povratak izbjeglica u i iz Bosne i Hercegovine

1. Provedba programa pomoći Vlade RH povratku Hrvata u Bosnu i Hercegovinu

Program pomoći Vlade Republike Hrvatske povratku Hrvata u Bosnu i Hercegovinu dodjelom građevinskog materijala za obnovu u ratu oštećenih ili razorenih stambenih objekata započeo je krajem 2001. godine, a njegova je provedba nastavljena 2002. i 2003. godini.

Ukupan broj utvrđenih korisnika za pomoć Republike Hrvatske u građevinskom materijalu za obnovu u ratu oštećenih ili razorenih stambenih objekata u BiH je :

1.223 obitelji korisnika sa 4.560 članova.

Kroz program 2001. godine koji je započeo u 2002. i nastavljen ove godine obnavlja se ukupno 347 u ratu oštećenih i razorenih kuća u BiH. Za te korisnike građevinski materijal je u potpunosti već isporučen, te su ti korisnici završili obnovu svojih kuća. Kroz VRH program 2001. godine obnovljeni su stambeni objekti na područjima bosanske Posavine, banjalučke regije i srednje Bosne.

Dodatno je u tom programu utvrđeno još 450 korisnika za dodjelu građevinskog materijala za obnovu u BiH. Za obnovu njihovih kuća Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo pripremio je projekte obnove i sanacije, te je za njih u tijeku isporuka građevinskog materijala.

U nastavku programa koji je Vlada RH odobrila 2002. godine utvrđeno je 431 korisnika građevinskog materijala za obnovu kuća u BiH. Za sve korisnike već su izrađeni projekti za obnovu i sanaciju njihovih kuća, te su ugovoreni isporučitelji građevinskog materijala na osnovu provedenog javnog nadmetanja. Odabrana su dva isporučitelja građevinskog materijala – za područja bosanske Posavine i srednje Bosne (granični prijelaz Orašje), te drugi dobavljač za područja banjalučke i srednje-bosanske regije (granični prijelaz Stara Gradiška). Prvi dobavljač započeo je tijekom ljeta ove godine s isporukom građevinskog materijala koja je organizirana do lokacija krajnjih korisnika ili do ovlaštenih najbližih skladišta. Isporuke za područja banjalučke i srednje-bosanske regije još nisu započele zbog nemogućnosti prolaska građevinskog materijala preko graničnog prijelaza Stara Gradiška koji traje već dva mjeseca, te problem poremećaja kod samog dobavljača koji je osigurao potrebni materijal.

Naknadno je Ministarstvo utvrdilo dodatnih 400 korisnika za dodjelu građevinskog materijala za obnovu kuća u BiH, koji će također biti uključeni u nedavno započetu isporuku građevinskog materijala. Za te korisnike u tijeku je izrada projekata obnove i sanacije njihovih stambenih objekata.

Ukupna vrijednost ugovorenih isporuka građevinskog materijala do sada je 60 milijuna kuna što se financira iz sredstava hrvatskog državnog proračuna.

Pored provedbe opisanog programa direktne pomoći RH u povratku u Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo je osiguralo projekte za obnovu i sanaciju još 36 stambenih jedinica u Bosni i Hercegovini za povratnike iz Hrvatske, koje obnavlja Švicarska konfederacija preko svoje organizacije SDC/SDR (Swiss Disaster Relief) odnosno od prošle godine SHA (Swiss Humanitarian Aid).

Krajem 2002. godine završen je program obnove i povratka hrvatskih izbjeglica na područje Plehana u bosanskoj posavini koji je proveo UNDP. Program povratka 50 obitelji ukupno vrijedan 600.000 US\$ financirale su zajednički japanska Vlada u iznosu 300.000 US\$, hrvatska Vlada u iznosu od 150.000 US\$, te Vijeće ministara BiH (Republika Srpska) u iznosu od 150.000 US\$.

2. Izbjeglice iz BiH u Hrvatskoj:

U statusu izbjeglice u Hrvatskoj preostalo je još 3.893 izbjeglica iz BiH, većina iz bosanske Posavine i banjalučke regije: Hrvata 61% (2.394), Bošnjaka 33% (1.281), te pripadnika ostalih etničkih skupina 6% (218).

Pored izbjeglica koji su preostali na skrbi RH, u Hrvatskoj boravi još između 110.000 i 120.000 BiH državljanina koji su izgubili izbjeglički status zbog stjecanja hrvatskog državljanstva. Među njima dio osoba zauzima privatnu imovinu koja se mora vratiti u posjed vlasnicima - 13.623 izbjeglih iz BiH i SiCG / 3.657 obitelji. Većina tih obitelji u potrebi je za smještaj nakon napuštanja privatne imovine i riješit će se kroz program stambenog zbrinjavanja u Hrvatskoj, a manji broj koji želi povratak u BiH kroz programe povratka i obnove u Bosni i Hercegovini koje provodi hrvatska Vlada.

3. Povratak izbjeglica u i iz Republike Hrvatske i BiH

Povratak u Hrvatsku. Ukupno se od 1995. do 1. listopada 2003. godine iz Bosne i Hercegovine vratilo 7.062 hrvatskih Srba njihovim domovima u Republici Hrvatskoj. Od toga se 68% izbjeglica (4.875 osoba) vratilo u zadnje tri godine, od početka 2000. godine do sada.

Među preostalim zahtjevima za povratak u Hrvatsku je 2.600 zahtjeva izbjeglica koje borave u Bosni i Hercegovini i nisu se još vratili u Hrvatsku, iako je većini povratak odobren već više od dvije godine. Zahtjeve za povrat zauzete privatne imovine u Hrvatskoj podnijelo je do sada ukupno 227 vlasnika s privremenom adresom u Bosni i Hercegovini. Od toga imovina je vraćena u posjed 133 vlasnika, te je preostalo još riješiti povrat imovine za 94 vlasnika koji kao izbjeglice borave u BiH.

Povratak u BiH. Nemamo precizne podatke o povratku izbjeglica iz Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu, osobito na područja banjalučke regije i bosanske Posavine. Prethodnih godina u područja Federacije Bosne i Hercegovine i to uglavnom prije 2000. godine, vratilo se oko 60.000 izbjeglica koji su kao izbjeglice boravile u Hrvatskoj.

Što se tiče povratka u Republiku Srpsku, broj povratnika ne-Srba bio je do 2002. relativno mali. Zbog toga hrvatska je Vlada krajem 2001. pokrenula program pomoći u obnovi i povratku u BiH u cilju da ubrza povratak u ta područja BiH. Već ovog ljeta njegovi rezultati bit će vidljivi kada završava obnova većeg broja kuća obnovljenih kroz taj program. Primjerice, prema podacima Caritasa banjalučke biskupije na područje šire banjalučke regije odnosno biskupije vratilo se do početka 2002. godine ukupno 1.702 izbjeglica (873 obitelji) od ukupno 70.000 prognanih i izbjeglih Hrvata. Prema istom izvoru na čitavo područje Republike Srpske što uključuje bosansku Posavinu, vratilo se ukupno oko 5.000 Hrvata. Taj Caritasov podatak odnosi se, ne samo na povratnike koji su prethodno boravili u Hrvatskoj, nego i na raseljene osobe koje su u progonstvu bile smještene na područjima Federacije BiH.

4. Suradnja RH i BiH u programima povratka izbjeglica

Između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hrvatske potpisan je u prosincu 2001. godine Sporazum o povratku izbjeglica. U posljednje dvije godine Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo intenziviralo je suradnju s BiH Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice, i to kroz provedbu konkretnih projekata obnove i povratka u BiH koje financira hrvatska Vlada te razmjenu podataka, a u cilju ubrzavanja povratka u susjednu državu i rješavanja preostalih hrvatskih izbjeglica u BiH. Suradnja je uspostavljena i u razmjeni podataka o stanju obnove i povratu imovine BiH izbjeglica koji još borave u Hrvatskoj, što je opisano u ovom izvješću kod povrata imovine.

U pogledu razmjene podataka, nešto je više napravljeno vezano za razmjenu podataka o stanju imovine izbjeglica koje još borave u Hrvatskoj, a zahvaljujući inicijativi hrvatske strane i korištenju alternativnih izvora podataka pored službenih, podaci međunarodnih organizacija u BiH koje su uz lokalne vlasti u posjedu većine podataka o povratku i izbjeglicama. Međutim, podaci o izbjeglicama iz Hrvatske koje borave u Bosni i Hercegovini u prvom redu na području Republike Srpske nisu još dostavljeni hrvatskoj strani kako bi mogli provjeriti o kojim se osobama radi i njihovim mogućnostima za povratak.

Daljnji napredak suradnje Hrvatske i Bosne i Hercegovine u pogledu rješavanja svih preostalih izbjeglica u BiH i u Hrvatskoj, a osobito u pogledu razmjene podataka, očekuje se uspostavom zajedničke komisije dvaju nadležnih ministarstava BiH i RH. Ta zajednička komisija trebala bi operativno rješavati konkretna pitanja povratka u Hrvatsku i u Bosnu i Hercegovinu. Taj oblik suradnje dogovoren je prilikom zadnjeg sastanka dvaju ministarstava na ministarskoj razini održanom u srpnju ove godine u Zagrebu, zahvaljujući interesu objiju strana da se razriješe sva još otvorena pitanja.